

Riksdagens protokoll

2004/05:125

Tisdagen den 24 maj

Kl. 13.30 – 15.58

18.00 – 19.11

Protokoll
2004/05:125

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 17 och 18 maj.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 26 maj kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Göran Persson.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:582

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:582 av Magdalena Andersson (m) om den psykiatriska vården och rättspsykiatri

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten ej kan närvara vid det tidigare föreslagna interpellationstillfället.

Stockholm den 19 maj 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:590

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:590 av Marietta de Pourbaix-Lundin om Sverige och valjakt

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 31 maj.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang.
Stockholm den 18 maj 2005
Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet
Lena Sommestad
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:609

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:609 av Luciano Astudillo (s) om krogdiskriminering

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2005

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2004/05:573 om inskränkningar av yttrandefriheten

Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Tobias Billström har frågat mig om jag är av den uppfattningen att Sveriges Radios journalister bör kunna delta i förstamajtåg.

I frågan hänvisas till en interpellationsdebatt den 17 december 2004 mellan mig och frågeställaren där saken gällde rätten för *public service*-bolagens journalister att offentligt uttala politiska åsikter.

De bägge interpellationerna rör i grunden samma sak och därför vill jag återknyta till det svar som jag tidigare givit Tobias Billström.

Regeringsformen anger de grundläggande fri- och rättigheter som varje medborgare är tillförsäkrad gentemot det allmänna. Yttrandefriheten är en av dessa fri- och rättigheter, vilka utgör grunden för vårt demokratiska statsskick och därför finns inskrivna i grundlagen. Detsamma gäller rätten att anordna eller delta i demonstrationer på allmän plats.

I sändningstillståndet för Sveriges Radio AB står följande: Sveriges Radio AB – SR, som vi kanske kan kalla det i den här debatten – har till uppgift att bedriva ljudradioverksamhet i allmänhetens tjänst. Verksamheten ska bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.

Att *public service*-företagens sändningsverksamhet utövas opartiskt och sakligt är helt centralt för verksamheten. Därför menar jag att det är rimligt att programbolagen sätter upp tydliga interna riktlinjer för att skydda bolagens och den enskilde medarbetarens trovärdighet och integritet och att företagsledningarna och de anställda, i likhet med de flesta arbetsplatser, har överenskommelser kring reglerna för sidoverksamhet etcetera.

Som utbildnings- och kulturminister har jag dock varken befogenhet eller intresse av att påverka utformningen av dessa riktlinjer.

Prot. 2004/05:125
24 maj

Anf. 2 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret men konstaterar samtidigt att statsrådet nog bör läsa min interpellation igen eftersom svaret inte är tillfredsställande.

Först och främst: När vi debatterade den 17 december angående den journalist på Sveriges Television som bloggat på sin fritid var statsrådet mycket tydlig med vad han ansåg: ”Jag tycker att det är rimligt att en arbetsgivare och en arbetstagare gör upp om sidoaktiviteter utanför jobbet i den mån de kan skada arbetsgivarens intressen, till exempel ett intresse av en karaktär av opartiskhet. Jag tycker till exempel att bolaget har rätt att säga, och det tycker uppenbarligen facket också, att om man är nyhetsreporter på en nyhetsredaktion kan man inte samtidigt sitta i fullmäktige för ett politiskt parti eftersom det skulle skada tilltron till den opartiska nyhetsrapporteringen även om det sker på fritiden.”

Det var mycket tydligt och konkret formulerat av ministern. Men det leder oss till den andra frågan. Jag skrev den här interpellationen efter det att uppgifter cirkulerat i pressen om att journalister på Sveriges Radio gått i ett förstamajtåg i Jönköping. Sedan uppgifterna börjat spridas i en vidare krets har uppgifterna i nätversionen av tidningen Journalisten ändrats. Nu heter det att journalister bara var åskådare till detta förstamajtåg.

Man kan fråga sig varför den här detaljen ändrats eftersom huvudanslaget i artikeln handlade om någonting helt annat, nämligen om de våldsamheter som ägde rum i samband med förstamajtåget. Däremot finns det uppgifter om hur andra journalister deltagit i förstamajtåg, bland annat här i Stockholm.

Jag har inte för avsikt att diskutera enskilda fall här i kammaren. Men om principen för Sveriges Radios personal är att anställda ska – jag citerar ur policyn – ”i offentliga sammanhang avhålla sig från uttalanden och åtgärder som kan medföra att företagets opartiskhet med fog kan ifrågasättas” måste jag fråga statsrådet om han kan belägga att detta med att anställda på Sveriges Radio och Sveriges Television deltagit i förstamajdemonstrationer är att betrakta som ett brott mot den angivna policyn – ja eller nej.

Anf. 3 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt svar på interpellationen, vilket Tobias Billström sedan i går haft tillgång till, upprepade jag vad jag sade i den förra debatten, nämligen att jag tycker att det är rimligt att man i ett aktiebolag som Sveriges Radio har ett kollektivavtal som reglerar olika typer av bisysslor, förtroendeskadliga bisysslor och annat, precis som man har på de flesta andra arbetsplatser. Jag utgår från att man har det så på moderata partiexpeditionen. Jag vet att man har det på Svenskt Näringslivs centralkontor, högkvarter – eller vad det nu heter – och jag tror att man har det på alla större arbetsplatser.

Såvitt jag kan finna verkar det vara begripliga och trovärdiga riktlinjer som fack och arbetsgivare har kommit överens om på Sveriges Radio och på Sveriges Television. Men hur det ska tillämpas i vardagen, exakt

Svar på
interpellationer

hur kravet på opartiskhet här ska ta sig uttryck, tycker jag faktiskt inte är en fråga för mig som utbildnings- och kulturminister, utan jag tycker att det är en fråga för aktiebolagets styrelse.

I den mån de kommer fram till saker som Tobias Billström eller Moderaterna tycker är felaktiga anser jag att det ska vara den normala metoden man använder när man har valt aktiebolagsformen, nämligen att till nästa bolagsstämma byta ut de medlemmar i styrelsen som man själv har varit med om att nominera eller utse, inte att be landets regering att lyfta på luren och åstadkomma ändringar i de förhållanden som gäller internt i bolaget. Vaksamheten över opartiskheten på Sveriges Radio och allmänhetens tillit till opartiskheten på Sveriges Radio är ett ansvar som åvilar styrelsen.

Vi har kommit överens mellan partierna om sinnrika mekanismer för att styrelserna ska få en bred och allsidig sammansättning för att säkerställa att de kan leva upp till detta mycket viktiga ansvar. Jag tycker att vi ska låta dem ta det. Jag tänker inte lyfta på luren och ringa vare sig till Ove Joanson eller till Peter Örn och berätta för dem vad som gäller för den ena eller andra demonstrationen, manifestationen eller bloggen. Det är deras sak.

Men jag tycker att det är fullt rimligt – det sade jag förra gången, och jag upprepar det – att man har en typ av regler för vilken typ av aktiviteter som är förenliga med den tjänst man innehar på moderata partiexpeditionen, hos Svenskt Näringsliv, hos Volvo eller på Sveriges Radio beroende på vad det är för sorts verksamhet.

Anf. 4 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Ja, regeringen håller sig inte till någon konsekvent linje i de här frågorna om yttrandefriheten för anställda i statliga bolag eller myndigheter. Det växlar likt vädret beroende på vilken minister som man frågar här i kammaren. Den 15 april i år hade jag en interpellationsdebatt med statsrådets kollega i regeringen Sven-Erik Österberg. Den debatten handlade om politiseringen av statliga tjänstemän och alldeles särskilt en artikel som hade undertecknats av ett antal myndighetschefer som anklagade Folkpartiet för att vara främlingsfientligt. Jag ska citera vad Sven-Erik Österberg sade i den debatten:

”Av våra grundlagar följer att alla medborgare har rätt till yttrandefrihet, det vill säga att genom artiklar, insändare, uttalanden och på annat sätt själva yttra sig i till exempel tidningar eller andra medier. En myndighet kan som arbetsgivare inte på grund av att en anställd utnyttjar denna grundlagsskyddade frihet vidta någon åtgärd som medför negativa konsekvenser för den anställda, till exempel uppsägning, avskedande, disciplinpåföljd, omplacering eller tillsägelse.” Två ministrar, två olika uppfattningar och en och samma regering.

Leif Pagrotsky vill utöka möjligheterna att inskränka yttrandefriheten för anställda i offentlig tjänst. Det hörde vi när jag citerade vad han sade den 17 december. Man ska inte ens få lov att sitta i kommunfullmäktige om man är anställd vid ett *public service*-företag. Sven-Erik Österberg anser uppenbarligen att detta är grundlagsstridigt. Leif Pagrotsky tycker att en av FN:s stadgade mänskliga fri- och rättigheter kan avtalas bort med den som är anställd. Sven-Erik Österberg har precis motsatt uppfattning, som vi precis själva hörde. Därmed inte sagt att Sven-Erik Öster-

berg inte skulle ha exakt samma uppfattning som Leif Pagrotsky om han var kultur- och utbildningsminister med ansvar för *public service*. Vid det här laget har det ju framgått att det inte finns någon enhetlighet i hur regeringen diskuterar, funderar eller presenterar sina idéer i den här kammaren.

För mig som moderat är det en självklarhet att värna åsiktsfriheten för alla, oavsett vad man jobbar med eller vad man har för anställningsförhållanden. Man ska fritt få framföra sina åsikter på sin fritid. Man ska få lov att skriva insändare, blogga och tycka till. Man ska till och med få lov att gå i förstamajtåg om man känner för det. Vad man däremot inte får lov att göra är att bli partisk i sin nyhetsrapportering om man är anställd i ett *public service*-företag. Men se, det är en helt annan sak.

Låt mig få precisera vad som är problemet. Jag tycker inte att statsrådets ganska vårdslösa hållning här i kammaren borgar för en rättssäker hantering av de här frågorna. En journalist i ett *public service*-företag kan inte med utgångspunkt i vad Leif Pagrotsky har sagt här i kammaren vara säker på vad som är rätt och vad som är fel. Statsrådet menar uppenbarligen att vi redan i dag har ett välfungerande regelverk för de här frågorna. Får jag då lov att fråga hur statsrådet definierar begreppet välfungerande. Är det när man ingriper mot dem som bloggar, medan man underlåter att göra det mot dem som går i förstamajtåg?

Anf. 5 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Tobias Billström försöker göra det här till någon sorts paranoid förföljelsefråga, att jag har en socialdemokratiskt styrd radio som förföljer moderata medarbetare i vissa saker och låter sossar gå fria för samma saker, medan han själv har en totalt konsekvent linje att man inte ska lägga sig i någonting.

Låt mig påminna om att moderaterna här i riksdagen krävde av mig när Cecilia Uddén, som är medarbetare i Sveriges Radio, hade sagt att hon inte tyckte om George Bush – ett normalt uttalande – att jag skulle dra in sändningsrätten för Radio Norrbotten som repressalie för att Cecilia Uddén hade sagt detta i ett riksprogram i P1 i Stockholm. Man skulle inte bara göra upp med personen i fråga. Man skulle dra in sändningsrätten för hela Sveriges Radio Aktiebolag, alla deras stationer som finns i hela landet, därför att hon hade uttryckt en uppfattning som Moderaterna inte tyckte var förenlig med de egna åsikterna eller med synen på opartiskhet.

Tobias Billström pratar här om konsekvens. Jag vet inte om Billström har en eller två repliker kvar, men försök använda de minuterna till att klara ut hur konsekvensen ser ut i det här fallet. Man ska dra in hela sändningstillståndet för att Cecilia Uddén använde sin mun till att berätta att hon inte tycker om George Bush. Men här ska man få göra vad man vill bara man har en viss partibeteckning. Om man har ett moderatmärke i kavajslaget ska man få vara nyhetsreporter i tv och säga att regeringen har lagt fram en jättefin budget – för det har den gjort. Det är helt okej. Jag får inte det här att gå ihop. Om Tobias Billström får mitt jobb efter valet, om olyckan är framme, kommer han då att verka för att Uddenprincipen gäller? Blir det så att om en medarbetare som säger vad hon tycker föranleder det indragningar av hela sändningstillståndet, men när en medarbetare som har en blogg där han säger allt mellan himmel och

jord om olika saker så ska det inte föranleda någon ändring alls? Hur kommer den politiken att se ut om Tobias Billström sitter i min stol efter valet? Den risken finns trots allt.

Anf. 6 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Vi tackar för att regeringen säger att den risken finns. Vi hoppas att det ska bli ännu klarare framöver.

Sedan måste jag säga att det är väldigt mycket trams från ministrarnas sida. Jag sade nyss att man fritt ska få lov att delta i förstamajtåg på sin fritid om man vill göra det. Men i Cecilia Uddén-fallet, som Leif Pagrotsky verkar ha hängt upp sig på, såg det inte ut på det viset som han säger. Det var inte så att Cecilia Uddén sade att hon tyckte illa om George Bush och att någon moderat blev upprörd över detta. Hon sade att hon inte såg något skäl att vara opartisk i sin nyhetsrapportering. Så föll hennes ord. Hon såg inget skäl att vara opartisk när man skulle rapportera om det amerikanska presidentvalet. Det är en enorm skillnad gentemot vad jag här säger. Det är självklart att man ska vara opartisk. Det är självklart att man ska framträda precis i enlighet med de förutsättningar som vi har för *public service*. Men vad man gör på sin fritid har varken jag, Leif Pagrotsky eller någon annan någonting att göra med. Det är det som menas med yttrandefriheten. Men det verkar inte Leif Pagrotsky förstå.

Därmed har jag svarat på ministrarnas fråga om hur det kommer att bli om vi får en moderatledd regering. Då kommer man att garantera yttrandefriheten för journalister i *public service*. Då kommer vi att garantera att alla fritt får lov att blogga och göra vad de vill. Men i nyhetsrapporteringen måste man naturligtvis se till att vara opartisk.

För mig är det helt uppenbart att opartiskheten ska gälla under arbetstid och dessutom i de sammanhang där det är relevant. Men det är också uppenbart att ingen, vare sig fack eller arbetsgivare, kan avtala bort grundlagsfästa friheter för anställda, oavsett om man är journalist inom *public service* eller inte. Nu har jag sagt det för andra eller tredje gången, så jag förväntar mig inte några längre utläggningar på den här punkten från ministern utan klara och tydliga svar. Hur ska vi organisera oss?

Den här debatten har inte skapat någon klarhet i vad regeringen anser i fråga om hur man som journalist anställd vid ett *public service*-företag får agera eller inte. Det är till och med i högsta grad tveksamt om regeringen över huvud taget har en linje. Vi har ju kunnat konstatera att åtminstone två statsråd har olika uppfattningar. Det tycker jag är tråkigt och allvarligt.

Anf. 7 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag beklagar att Tobias Billström inte använde sin återstående talartid till att reda ut hur det här med Cecilia Uddén kontra bloggaren, eller vad det nu var för förstamajspatserare som spökar i det här fallet, hänger ihop. Det är inte alls så som Tobias Billström säger. Cecilia Uddén stängdes av av sin arbetsledare för att hon hade gjort en sak som var i strid med det avtal som arbetsgivare och fack på Sveriges Radio har slutit. Men moderaterna här i riksdagen, märk väl politikerna här i riksdagen, krävde att jag som minister skulle se till att hela Sveriges Radio-koncernens sändningstillstånd drogs in därför att det var otillräckligt att bara stänga av den medarbetare som hade gjort det tydliga

övertrampet. Nu säger samma partis företrädare – jag måste utgå från att Tobias Billström företräder sitt parti i de här frågorna – att man ska få göra precis vad man vill så länge man gör det på sin fritid, så länge man klart deklarerar det så att alla lyssnare själva ska kunna värdera vilka journalister man ska lita på och vilka man inte ska lita på.

Jag tycker att det är en fullständigt orimlig princip. Bortsett från att Moderaterna inte bara har alla extrempunkter som finns på skalan samtidigt, stäng av hela företagets sändningar men låt alla göra precis vad de vill, har de dessutom synen att det är vi politiker som ska in och fingra, styra och ställa och bestämma hur det ska vara, inte den styrelse som vi har utsett i de aktiebolag som det här är fråga om – genom Moderaternas representant Hökmark i ägarstiftelsen, genom Ove Joanson som är den ordförande i Sveriges Radio som Moderaterna själva har pekat ut och genom den verkställande direktör som enligt aktiebolagslagen har det dagliga förvaltningsansvaret i bolaget. I stället ska vi politiker sitta här och bestämma vad vi tycker är rätt och fel – förstamaj för det ena partiet, blogg för det andra och Bush för det tredje. En sådan ordning kan vi inte ha. Här handlar det om viktiga fundamentala saker för demokratin.

Nej, det här var inget upplyftande, det må jag säga, Tobias Billström.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:125
24 maj

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2004/05:529 om Giwa

Anf. 8 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Sverker Thorén har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra den kompetens och det nätverk som byggts upp genom projektet Global International Waters Assessment, Giwa, vid Högskolan i Kalmar för att fortsättningsvis kunna uppfylla sina utfästelser inom FN:s prioriterade miljöarbete med tidig varning och miljöövervakning.

Regeringen beslutade den 17 februari i år att ingå ett samförståndsavtal med Unep. Avtalet, som fem dagar senare undertecknades av Uneps exekutivdirektör Klaus Töpfer och mig, bekräftar det engagemang som Sverige har i det internationella miljöarbetet och pekar på sex områden där vi har särskild anledning att vara aktiva. Vatten är ett av dessa områden, tidig varning och miljöövervakning är ett annat.

Följaktligen driver Sverige på för att Uneps arbete till skydd för såväl sötvatten som marina miljöer ska stärkas. Genom Sida ges också svenskt stöd till flera av Uneps vattenaktiviteter. En av dessa verksamheter är Giwa. Regeringen var aktivt engagerad för att säkra lokaliseringen av Giwa till Sverige. Min företrädare Kjell Larsson deltog i invigningen i Kalmar den 14 oktober 1999.

Sida har gett kontinuerligt stöd åt verksamheten och ingår i projektets styrkommitté. Jag och mina medarbetare i Regeringskansliet har fört löpande diskussioner med Uneps huvudkontor i Nairobi om Giwas utveckling i syfte att bidra till användbara resultat och ett gott genomslag i det internationella miljöarbetet.

Det trettioalet rapporter om gränsöverskridande vattendrag i olika regioner som producerats har två viktiga funktioner. För det första bidrar de till ökad kunskap om sambanden mellan social och miljömässig ut-

veckling i avrinningsområden och marina miljöer samt visar på hur hållbar utveckling i dessa kan främjas. För det andra har projektet genom sin metodik hjälpt till att bygga ökad kapacitet i många utvecklingsländer att samla in och värdera data samt föreslå strategier för miljövard.

Vid sidan av Giwa pågår också andra projekt med vissa likheter. Dit hör Unescos World Water Assessment Programme och den nyligen slutförda studien Millennium Ecosystem Assessment. FN upprättade dessutom förra året en Global Marine Assessment efter beslut vid världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg. Regeringen är mån om att Giwa samverkar med och kompletterar dessa program.

Giwa har varit till nytta och glädje för Kalmar kommun och Högskolan i Kalmar. Projektet har förstärkt den expertis som finns på Högskolan inom vattenområdet och öppnat ett välkommet fönster mot världen. Jag har många gånger uttryckt min tillfredsställelse över att högskolan i Kalmar, kommunstyrelsen i Kalmar kommun och Regionförbundet i Kalmar län har engagerat sig för att göra Giwa till en framgång.

Giwa som projekt närmar sig nu sin slutpunkt. Genom Sida har Giwa försäkrats en förlängning för att kunna säkerställa att projektet avslutas på ett bra sätt och ges tid att formulera en möjlig fortsättning. Uneps exekutivdirektör har förklarat, bland annat för Kalmar Högskola, att en fortsättning med samma innehåll inte är aktuell. Någon förfrågan om svenskt stöd har inte ställts, men regeringen för en dialog med Unep, Giwa och de lokala intressenterna om hur projektet skulle kunna få en fortsättning och hur vi i Sverige därigenom ytterligare kan förstärka vår ställning i det internationella vattensamarbetet.

Sverker Thorén aktualiserar Uneps arbete med att övervaka miljötillståndet i världen och varna för annalkande kriser – *early warning and assessment*. Detta är en av Uneps kärnuppgifter och en alltmer oundgänglig del i det internationella samarbetet. Den svenska regeringen har tillsammans med övriga nordiska länder verkat för att detta arbete ska få tydligare struktur och större auktoritet. Tyvärr har än så länge inte enighet om formerna kunnat nås med USA och u-landsgruppen.

Men från svensk sida låter vi oss inte nedslås. År 2004 beslutade jag om bidrag till Uneps arbete i just dessa frågor med 1 100 000 kr och vårt stöd till det här arbetet kommer att fortsätta.

Anf. 9 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag vill tacka miljöminister Lena Sommestad för hennes svar. Havsmiljöfrågorna är nu och måste fortsätta att vara ännu mer i fokus för lång tid framöver för Sverige både nationellt och internationellt. Det har varit Folkpartiets budskap under hela den här mandatperioden. Havsmiljökommissionen har sagt det, OECD har sagt det och även regeringens egen miljövårdsberedning har sagt det.

I presentationen av miljömålspropositionen bekräftar miljöministern också att tillräckligt inte har gjorts och att krafttag måste tas, och hon hänvisar till den kommande havsmiljöstrategin.

Det FN-projekt, Giwa, som min interpellation gäller upphör, som sagt, den 30 juni 2005. Men behovet av verksamhet inom Giwas område och uppföljning finns kvar och passar bra in i dessa krafttag för havsmiljön som miljöministern har talat om.

De globala, regionala och nationella vatten- och havsmiljöproblemen till exempel i Östersjön minskar inte i omfattning. Behovet av uppföljning, utvärdering och rådgivning i dessa frågor kommer att kvarstå under lång tid.

Det nya med Giwa har varit att de vetenskapliga utvärderingarna har kombinerats med åtgärdsförslag som ger vägledning för oss beslutsfattare.

En annan framtida uppgift inom det här området är *capacity building*, det vill säga utbildningar som sprider kunskap om vattenfrågor och om hur problemen ska åtgärdas, vilket behövs både i vårt närområde och internationellt.

Det mycket stora behovet av forskning, kunskapsuppbyggnad och utvärdering om marin miljö går som en röd tråd genom de utredningar och rapporter som jag inledningsvis refererade till. Därför borde det vara extra viktigt att regeringen, om man nu menar allvar med vad man har sagt om att prioritera havsmiljön, gör allt för att projektet i Kalmar ska få en fortsättning och för att Sverige ytterligare ska kunna förstärka sin ställning internationellt.

Som miljöministern framhåller i sitt svar finns i den avsiktsförklaring som hon nyligen undertecknat tillsammans med Uneps ansvarige bekräftelse på att just vatten, tidig varning och miljöövervakning är områden där Sverige ska vara aktivt.

Vi ger också betydande bidrag till FN:s miljöarbete. Detta sammantaget med kraftfullt agerande på tillräckligt hög nivå borde kunna resultera i en fortsättning av projektet.

Jag tolkar miljöministerns interpellationssvar som försiktigt positivt, men det är inte långt kvar till den 13 juni. FN-projekten i vårt land är mycket få. Vi har två stycken. Arbetsmarknaden i Kalmar län är hårt drabbad och den forskning som berör Östersjön är hittills mycket Stockholmsbaserad.

Etableringen av Giwa syftar till ett långsiktigt samarbete eftersom kompetens och nätverk tar tid att bygga upp. Nu finns mycket av detta på plats plus lokaler och en lokalisering mitt vid egentliga Östersjön.

Jag anser att vi i dag behöver lite klarare besked än vad ministern skrev i sitt svar: "Regeringen för en dialog med Unep, Giwa och de lokala intressenterna om hur projektet skulle kunna få en fortsättning." Jag hoppas att miljöministern vill ge ett lite mer detaljerat besked nu.

Anf. 10 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag tror att jag och Sverker Thorén är väldigt eniga om betydelsen av det här arbetet. Precis som Sverker Thorén säger är det ett prioriterat område för Sverige, inte bara nationellt utan även internationellt. Vi har också en väldigt stark närvaro, inte bara när det gäller Giwa utan också en lång rad andra forskare och institutioner.

Giwa i Kalmar är ett av de få projekt som vi har i Sverige. Det innebär att vi också måste lära oss att jobba inom FN-systemet på de villkor som där råder.

Vad vi har kunnat göra är att stötta Giwa i en ny ansökan. Den finns nu hos Unep i Nairobi. Projektet presenteras i sin helhet i slutet av juni. Först då får vi en slutbild av vad Giwa har åstadkommit. Det innebär att vi måste fortsätta det jobbet med Unep där nu bollen ligger i fortsättnings-

en. Unep måste ta ställning till om man vill se en fortsättning av den här typen av projekt och till den ansökan som har kommit in.

Våra sonderingar visar att man i Unep är öppen för olika typer av lösningar. Kapacitetsuppbyggnad för Giwa har föreslagits som en lösning. Det kan också finnas andra tankar och idéer hos Unep.

Vad jag gör är att ligga på Unep från svensk sida. Tillsammans med biståndsminister Carin Jämtin, som också är involverad i frågan som ansvarig för Sida, har jag skrivit ett brev till Klaus Töpfer för att trycka på, visa vårt engagemang i frågan och visa vår vilja att Unep kommer fram till ett beslut så snart som möjligt om hur man vill gå vidare.

Vad vi nu gör är att vi inväntar signalerna och beskederna från Unep om hur man ser på en fortsättning i Kalmar och en fortsättning av Giwa enligt den ansökan som nu föreligger om man möjligen ser andra möjligheter. För mig är det självklart en högt prioriterad fråga att vi ska behålla i Sverige en möjlighet att fortsätta det här viktiga arbetet och fortsätta spela en roll när det gäller den här typen av gränsöverskridande vattenarbete. Jag håller helt med Sverker Thorén om att det här arbetet har gett ett alldeles särskilt bidrag när det gäller att kombinera utvärdering och diskussion om åtgärder. Detta tycker vi har varit väldigt värdefullt. Nu måste diskussionen fortsätta i Unep, och vi kommer att ha en fortsatt dialog och på alla sätt försöka säkra att en fortsatt verksamhet kommer till Sverige och att det blir en verksamhet där också Kalmar har en del.

Anf. 11 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar för de förtydligandena och hoppas på ett fortsatt starkt tryck i den här frågan. Sverige stöder ju Unep på många olika sätt, och det finns mycket mer än Giwas verksamhet, som vi båda har konstaterat är oerhört viktig för framtiden. Det är beklagligt att inte ens företrädare för departement har fått svar på sina frågor om fortsatt projekt, som jag vet har ställts i ett tidigare skede. Det är en tydlig signal om att detta behöver lyftas en nivå, och jag är mycket glad att det har gjorts nu och vill se fortsatt tryck i den här frågan.

Man kan angående Unep, FN:s miljöorgan, också konstatera – det kan vara intressant – att trots Sveriges roll som initiativtagare till Unep och en av organisationens största bidragsgivare så finns endast ett fåtal svenskar anställda i sekretariatet, varav ingen har någon högre befattning. Härigenom går ju Sverige miste om möjligheter till inblick i sekretariatet och tillfälle att tillföra kompetens och göra insatser i Uneps viktiga arbete. Unep har omkring 900 anställda varav omkring hälften är professionella handläggare eller har chefstjänster och andra hälften är sekreterare och servicepersonal. Det kan inte vara brist på folk med lämplighet för handläggare- eller chefstjänster från Sverige eller de miljöambitioner nationellt och internationellt som regeringen har uttalat som gör att Sverige är så dåligt representerat. Vilken är orsaken egentligen till detta, anser miljöministern, och vad har hon gjort eller avser hon att göra för att försöka förändra det här så att vi dels får bra information, dels kan sprida kunskap och erfarenheter i den här viktiga frågan?

Anf. 12 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Unep har ju ett program som Sverige stöder väldigt starkt och där vi också spelar en väldigt aktiv roll. Vi spelar en aktiv roll

på flera olika sätt – däremot inte när det gäller antal anställda i Nairobi. Det är också någonting som vi tar upp i vår Unepstrategi.

När det gäller arbete i Nairobi är det en fråga om att förmå svenskar att söka dessa tjänster i Nairobi. Jag vet att det arbetas mycket för att väcka intresse för detta att komma till Nairobi och arbeta där. Jag har också träffat flera svenskar som arbetar där nere och tycker att det är väldigt spännande och intressant. Vi har också olika typer av stipendiater och andra som kommer till Unep. Jag tror att det är väldigt viktigt därför att FN:s högkvarter i Nairobi är en oerhört viktig utpost när det gäller FN-verksamheten i världen. Det är dock också en utpost, kan vi säga, som i dag brottas med stora problem, bland annat på grund av ett svårt säkerhetsläge i Nairobi.

Jag vill dock understryka att Sverige är väldigt närvarande i Unep-arbetet, och det är vi inte minst genom en stark närvaro på svenska ambassaden i Nairobi. Genom att vi har en ständig närvaro där av tjänstemän som arbetar med Uneps frågor kan vi aktivt delta i det löpande arbetet i Nairobi som handlar om till exempel Uneps program. Där ligger vi långt framme jämfört med många andra länder i världen, också i Europa. Vi är alltså mycket närvarande politiskt i Uneps arbete, och det ska vi fortsätta vara.

Anf. 13 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret och lovar fortsatt bevakning av frågan och att komma igen i de här viktiga havsmiljöfrågorna. Det här kan ju också knytas till det utlovade paketet från regeringen till Kalmar län som varit hårt drabbat och avvaktar ett paket med åtgärder. Vi har ännu inte sett så hemskt mycket om det. Vi hoppas att det finns med på något sätt i det också.

Anf. 14 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag försäkrar att vi ska göra allt för att i en bra dialog med Unep se till att vi säkrar en verksamhet i Sverige. Men jag vill samtidigt understryka att det kommer att vara också på Uneps villkor och i ett samarbete som inte på ett alldeles lättvindigt sätt alltid kan inordnas i regionalpolitiska paket på det sätt som vi kanske vanligtvis tänker oss att det ska gå till i Sverige. Det hindrar dock inte att vi har en fortsatt dialog. Vi ska försöka se till att Kalmar får en bra roll i det här arbetet också i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2004/05:565 om strandskyddsbestämmelserna i Halland

Anf. 15 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jan Andersson har frågat mig om jag avser att medverka till att göra Hallands län till ett försöksområde där kommuner som så önskar ges möjlighet att lokalt utforma strandskyddsbestämmelserna.

Prot. 2004/05:125
24 maj

*Svar på
interpellationer*

När det generella strandskyddet om 100 meter infördes i Sverige gavs länsstyrelserna möjlighet att även besluta om ett utvidgat strandskydd upp till 300 meter från strandlinjen. I Hallands län har denna möjlighet utnyttjats så att ett utvidgat strandskydd om 300 meter gäller i kustområdet. Motivet för ett utvidgat skydd var den omfattande exploatering för bebyggelse som skedde i kustzonen. Det skydd som faktiskt fanns redan på 1960-talet för Hallandskusten har enligt min uppfattning varit av mycket stor betydelse för att bibehålla en god tillgänglighet för såväl länets medborgare som för turister. Jag tycker det finns en tendens att detta glöms bort eller åtminstone inte framhålls i många debatter rörande strandskyddet. Även kring vissa inlandsvatten har länsstyrelsen beslutat om ett utvidgat strandskydd, men då högst 200 meter, utom för några av de större sjöarna. Vid länets övriga inlandsvatten finns det följaktligen goda möjligheter att utanför en 100-meterszon bygga om man i övrigt finner det lämpligt. Jag vill dock nämna att i den översyn av strandskyddsbestämmelserna som nu pågår i Regeringskansliet ingår att bedöma om de nuvarande reglerna kring det utvidgade strandskyddet är ändamålsenliga.

Frågan om på vilken nivå det är lämpligt att fatta beslut beträffande strandskyddet har diskuterats flera gånger i denna kammare. En lokal utformning av strandskyddet innebär rimligen att det generella strandskyddet försvinner och att skyddet inte längre blir en nationell angelägenhet. Eftersom stränderna har ett särskilt värde i den svenska naturen anser jag att stränderna även fortsättningsvis bör omfattas av starka skyddsbestämmelser i miljöbalken.

Som jag nämnde inledningsvis pågår en översyn av strandskyddsbestämmelserna. Enligt planen för detta arbete ska ett förslag remitteras före sommaren med avsikt att förelägga riksdagen en proposition under våren 2006. I översynen ingår att föreslå mer flexibla bestämmelser för strandskyddet vilket innebär lättnader i vissa områden och skärpningar i vissa avseenden. Som jag påpekat vid tidigare interpellationsdebatter är det min bestämda uppfattning att det inte är lämpligt att utse pilot- eller försöksområden för ändrade bestämmelser i strandskyddet, eftersom sådana försöksområden snarast kan leda till en fördröjning av att få till stånd ett nytt regelverk. Jag avser därför inte att peka ut Hallands län som särskilt försöksområde för lokalt beslutat strandskydd.

Anf. 16 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Ministern tar i svaret upp att man i Halland har gjort en utökning av strandskyddet utmed kusten. Det tycker jag är bra. Man har utökat det till 300 meter. Det tror jag också har en stark lokal förankring i länet. Men man kan inte sedan göra tankelapsusen att eftersom man har utökat till 300 meter utefter kusten så ska man vara rätt tacksam att vi har 100-metersskyddet överallt i inlandet. Det visar snarare att man tar frågan på allvar lokalt och regionalt. Man är beredd att göra en utökning där man tycker att det är befogat, men man har däremot inte möjligheten att släppa på reglerna där man tycker att det är befogat.

Det är också självklart att i svaret hänvisa till riksintressen. Det är självklart när vi ser hur det ser ut i det område vi nu befinner oss i där kanske 50 % eller därutöver av stränderna är utsatta för exploatering. Då

hänvisar man självklart till riksintresset. Det är ett behov som inte känns särskilt starkt i Hallands inland.

För mig är organiserandet av strandskyddet viktigt utifrån lite olika perspektiv. Dels utifrån miljöperspektivet. Sverige är ett land av en storlek att vi gott har råd att ha oexploaterade stränder. Dels är det otvivelaktigt – det är den andra vinkeln – en utvecklingsmöjlighet för många av de bygder som annars kanske får en sämre utveckling än om de hade kunnat förvalta strandskyddet på lokal och regional nivå.

Den tredje vinkeln är demokratifrågan. Jag anser att ministern representerar ett synsätt där vi från Stockholmshåll eller något annat håll vet bäst hur man ska förvalta naturresurserna ute i landet.

Ministern sade också i sitt svar att det inte blir något försöksområde i Halland. Det riskerar bara att fördröja förändringar. Det kanske ligger något i det. Är då ministern beredd att göra en generell förändring så att vi får möjlighet att utforma strandskyddsbestämmelserna lokalt?

Anf. 17 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Det var precis som ministern sade tidigare, nämligen att vi har diskuterat den här frågan vid några tillfällen. Jag har också diskuterat den vid några tillfällen. För att det inte ska vara några missförstånd kring var jag i grunden står, vill jag lägga fast att strandskyddet är värdefullt och har varit mycket värdefullt för att behålla naturvärden och behålla tillgängligheten för det rörliga friluftslivet.

Det finns naturligtvis ett tryck om förändring och anpassning av detta. Att det uppstår är inte så konstigt. Det är precis vad Jan Andersson tar upp, nämligen att inom vissa områden ser man att det finns en låg exploateringsgrad och att det är en tillgång för att utveckla en bygd med ett attraktivt boende.

Från Folkpartiets sida har vi diskuterat frågan. Vi har lagt fram förslag om ett lokalt anpassat strandskydd, som egentligen skulle passa att genomföra i både högexploaterade och lågexploaterade områden. Principen kan användas i båda typerna av områden. Utgångspunkten är det generella strandskydd vi har i dag. Det finns ingen från vår sida som är emot att det ska vara en nationell angelägenhet. Ministern kommer säkert ihåg att jag förespråkar att den modell som man en gång genomförde på Öckerö, som tyvärr inte blev godkänd därför att lagstiftningen inte ”rymde” den så kallade Öckerömodellen, innebar ett fint samspel mellan lokala och nationella aktörer. Där fanns den aspekt som Jan Andersson tog upp, nämligen lokal demokrati – som är viktig. I en process förankrade man ett varierat strandskydd i Öckerö kommun. Resultatet blev att det utvidgades på vissa områden och togs bort i till exempel hamnar.

Sedan var det länsstyrelsen som statlig myndighet som fastställde detta. Man tyckte nog i Länsstyrelsen i dåvarande Göteborgs och Bohus län att det fanns utrymme för att göra detta. Sedan visade det sig att det blev som en dispens i förtid innan projektet är konkret på gång.

Vi har från Folkpartiets sida sett det som bättre om man kunde diskutera frågan i ett planmässigt otvunget läge. Från mina egna erfarenheter av en kustkommun har jag sett att när man kommer i ett tvunget läge, ett exploateringsprojekt som kräver plats, hamnar alla aktörer i ett sämre läge för att diskutera frågan rent sakligt. Det blir då aldrig en helhetssyn

Prot. 2004/05:125

24 maj

Svar på
interpellationer

på det hela. Det blir ett tunnelseende på just det projektet och vad det innebär för den närmaste omgivningen där.

Det kunde vara en intressant fråga att få svar på när det gäller vad ministern säger om flexibla bestämmelser. Vi ska tydligen se förslag under våren 2006. Om det lutar åt det hållet att en kommun trots allt kan ta ett eget initiativ, ta ett ansvar, inventera strandområden och beskriva vilka värden som finns och utifrån detta skapa ett eget strandskydd, innebär det att inom lågexploaterade kommuner kan man minska strandskyddet mer än i till exempel Öckerö kommun eller någon annan kustkommun där det är mer fråga om praktiska skäl för att förändra strandskyddet. Det är ändå säkra planeringsramar för dem som tänker exploatera. Kommunen kan ge säkra besked, och det är ingen osäkerhet. Inom vissa områden ska det inte byggas, men i andra områden är det möjligt.

Anf. 18 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Det finns inga tankelapsar när det gäller 300 meter och 100 meter. 100 meter är den basgräns vi har. Den försvarar jag alldeles oavsett om det är 300 meter vid kusten eller inte. Det är det beslutet som Sveriges riksdag har tagit för ett generellt strandskydd, det vill säga 100 meter från strandlinjen.

Det är viktigt att det är ett beslut som ledamöter i Sveriges riksdag har fattat. Det är ledamöter från hela Sverige, och det är en nationell angelägenhet. Det är inte något Stockholmsperspektiv i detta utan det är ett gemensamt beslut på nationell nivå. Det är viktigt att komma ihåg att vi kan bygga attraktivt strandnära utan att för den skull alltid krypa under 100-meterslinjen. Det tror jag är möjligt att göra också i många av våra glesbygder där vi har fler sjöar. Jag tror inte att vi ska vara så säkra på att det här är någon självklar fördel för den regionala utvecklingen om vi skulle släppa fram ett fritt byggande på stränderna. Strandskyddet innebär också att vi värnar stränder som även är en regional tillgång.

Det behövs en god balans. Det är därför som min ambition är att se över dagens strandskyddsregler. När det gäller pilotområdet i Halland frågar Jan Andersson om jag är beredd att gå in på en generell förändring så att vi lägger in möjligheter till lokalt självbestämmande. Jag anser att vi ska ha kvar nationella bestämmelser i miljöbalken med ett generellt strandskydd. Vill Jan Andersson ta bort det generella strandskyddet? Läger vi det helt på regional nivå har vi inte längre något strandskydd. Då är det en planfråga vilken som helst.

Lars Tysklind talade om Öckerömodellen. Jag har tidigare sagt att jag tycker att det är ett utmärkt sätt att arbeta på. Jag hoppas att vi ska kunna arbeta på det sättet i framtiden också. När vi ser över lagstiftningen innebär det att vi ser över möjligheterna till en större flexibilitet och hänsyn till regionala skillnader. Vi ska försöka se över regelverken så att de är bättre avpassade, till exempel när det gäller tätortsutveckling. Min förhoppning är att när vi har gjort denna översyn, och om vi får stöd för den i Sveriges riksdag, blir det en bra grund för ett bra samarbete mellan kommuner och länsstyrelser när det gäller att arbeta fram lokala planer för hur man vill utveckla sitt strandskydd, i den mån det ger möjligheter att också upphäva strandskydd eller begära dispens.

Min ambition är ett fortsatt bra samarbete mellan kommuner och länsstyrelser kring detta men med utgångspunkt från en reviderad strand-

skyddslagstiftning som tar större hänsyn till regionala skillnader och som också, hoppas jag, kommer att ha en större legitimitet. Jag är nämligen alldeles övertygad om att strandskyddet i Sverige har spelat en oerhört stor roll för att värna våra stränder för friluftslivet, båtlivet, men också för miljön. Vi vet i dag att strandzonen är väldigt viktig som naturreservat. Våra skyddade strandzoner fungerar väl som oaser i landskapet för till exempel spridning av växter och arter. Mer än tusen av våra utrotningshotade rödlistade arter finns i de miljöerna. Det finns goda miljöskäl att värna stränderna. Det tror jag att vi är eniga om.

Anf. 19 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Självklart är vi överens om att värna stränderna. Det jag förespråkar är inte en total utbyggnad överallt. Det finns inte vare sig intresse eller praktiska möjligheter att göra något sådant.

Miljöministern säger att det här inte handlar om Stockholm eller övriga bygder i Sverige. Det gör det inte. Det är som du säger; det är ett helhetsperspektiv. Samtidigt är det tveklöst så att det enklaste sättet att skaffa sig ett strandnära eller vattennära boende är att göra det samtidigt som man skaffar sig ett 08-nummer till telefonen, därför att det är här de allra flesta bostäder finns som ligger vattennära.

Sedan gör sig ministern till tolk för dem som jobbar med regional utveckling och säger att hon inte alls är säker på att det skulle vara bra för den regionala utvecklingen om man får möjlighet att använda det här instrumentet. Det är ju precis det uppifrånperspektivet jag pratar om! Ministern säger underförstått att i Halland begriper man inte huruvida man ska spara några stränder eller bygga ut. Det är det uppifrånperspektivet som är det farliga i den här frågan.

Ministern säger också att strandskyddet behövs, med samma tongångar att man ute i landet inte begriper att det är en tillgång med orörda stränder. Jag kan försäkra ministern att det begriper man; man begriper det i Halland och man begriper det i många andra kommuner. Men man har tyvärr inte möjligheten att bevisa det, därför att man har inte instrumentet att själv besluta hur man vill hantera strandskyddet.

Det är klart att ansvar och befogenheter hänger ihop i detta fall. Lämnar man över ett ansvar måste man också ge befogenhet att påverka frågorna. I dagsläget har man lokalt ingen befogenhet, och då tar man inte heller, tycker jag, det ansvar som man kanske skulle göra i de här frågorna, framför allt i debatten, eftersom man i sak inte har särskilt stor möjlighet att påverka det här.

Precis som jag har angett i interpellationen har jag använt Falkenbergs kommun som exempel. När det gäller kustlinjen är vi överens. Däremot är det så att vi i Falkenbergs inland har mer än 250 sjöar som har en yta som överstiger ett hektar. Vi har ett antal mil stränder utmed våra kraftverksdammar. Här ligger ett generellt förbud mot att bygga ett enda hus kring dessa stränder.

Min fråga till ministern blir: Kan du garantera att det inte finns några områden här som lämpar sig och som man lokalt skulle kunna plocka fram för bebyggelse?

Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag tror att vi alla tre som är med här och talar i grunden är överens om att strandskyddet har en stor betydelse, så den frågan kanske vi kan lämna därhän så länge.

När det gäller meterantalet är det egentligen det som jag, på grund av egna erfarenheter, vill gå in och diskutera. Det blir lätt en meterexercis, och det är precis det man skulle komma runt om kommunerna fick inventera och bestämma sina egna gränser. Det är de facto så att 50 meter i vissa områden kan upplevas som ganska långt ifrån stränderna och inte alls upplevs som privatisering, medan 100 meter kanske är för nära på andra ställen.

Det är just den punkten som jag vill komma åt, att man lokalt och regionalt kan ta ansvar för detta. Jag är helt övertygad om att man är beredd att ta ansvar, speciellt som regelverket inte lämnar den nationella planen utan ligger kvar i miljöbalken och ligger som nationella bestämmelser.

Det finns nämligen en risk att det blir ett tryck mot själva bestämmelserna inom viss bebyggelse, att man inte ser att de är relevanta. Om man anser att de är orimliga och de ständigt ifrågasätts tappar de legitimitet. Jag tror att det sämsta som kunde hända strandskyddsbestämmelserna är att man börjar ifrågasätta dem. Det finns en väldigt stor risk för att man gör det när man tycker att man har god tillgång till stränder, och att man upplever det som, vulgärt uttryckt, ett idiotstopp bara för att det är ett antal meter fast logiken och sunda förnuftet säger att det skulle gå mycket bra att bygga strandnära.

När det gäller ordet strandnära tror jag att det är ganska viktigt att säga att vi inte talar om strandtomter. Jag vill åtminstone inte ställa mig bakom att man ska få privatisera själva strandremsan. Man kan bo strandnära och attraktivt utan att äga själva stranden. På många ställen går det att komma nära stranden utan att störa tillgängligheten.

Anf. 21 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga när det gäller uppifrånperspektiv, regional utveckling och annat: Vad menar vi med regional utveckling? Vi vet till exempel att det inte finns något enkelt samband mellan en god befolkningsutveckling och hur mycket man får bygga strandnära. Det finns kommuner med väldigt hög grad av strandexploatering som ändå är avfolkningskommuner.

Jag tycker också att det är viktigt att se att inte alla i Halland eller i andra län i Sverige – underifrånperspektivet – tycker att vi ska lätta på strandskyddsbestämmelserna. Jag möter lika många som tycker att det är viktigt att också värna strandskyddet. Det kan i lika hög grad vara en lokal synpunkt. Jag tycker att vi ska vara lite försiktiga när vi talar om uppifrånperspektiv. Det är nog snarare så att vi har två olika perspektiv på hur skarpt vi vill ha strandskyddet och vilket värde vi tillmäter det.

Vad jag tror är viktigt att komma ihåg är att vi alla är eniga om att vi vill ha skyddade stränder i Sverige, att vi tycker att det är värdefullt att det finns gott om strandsträckor som är tillgängliga för människor och som är öppna för fri utveckling för växter och djur. Vi ser att det är viktigt.

Det vi också måste ha med oss är insikten om att strandzonerna är oerhört attraktiva. Det gäller inte bara i Stockholm utan i många delar av landet. Det innebär att vi har ett väldigt hårt exploateringstryck mot strandzoner, och det var just därför som strandskyddet en gång infördes som en generell skyddslagstiftning. Det finns där som en självklar utgångspunkt. För att gå in i strandzoner ska man ha särskilt goda skäl, som måste kommuniceras. Dem kan kommunerna många gånger ge och tillåta.

Väldigt många kommuner har redan i dag dispensrätten delegerad till sig från länsstyrelserna. Det innebär att väldigt många kommuner i dag fattar den här typen av beslut och tar beslut om hur nära man vill gå stränderna. Många kommuner gör det här på ett väldigt bra sätt, men vi ser också att det många gånger finns brister i dispenshandläggningen. En brist som är särskilt vanlig är just att man inte i tillräcklig grad tar hänsyn till miljöintresset och de biologiska värdena på det sätt som man ska göra.

Jag tycker att det finns goda skäl för att vi har kvar en balans mellan nationell lagstiftning och lokalt inflytande. Den finns redan i dag i form av möjligheter att upphäva strandskydd och möjligheter till dispenser.

Vad jag tycker är viktigt är legitimiteten, som Lars Tysklind var inne på. Vi har i dag en situation där det på vissa håll byggs mer inom strandskyddat område än utanför. Det är en situation, precis som vi hörde här, där det finns väldigt mycket strandtomter i vissa delar av landet, som i Stockholms skärgård, där strandskyddslagstiftningen är utformad på ett sådant sätt att det är lättare att få möjlighet att bygga ytterligare en tomt i områden som redan är exploaterade därför att det finns bestämmelser som handlar om till exempel lucktomter.

Det är den här typen av obalanser och problem som vi vill se över. Vi utformar nu en strandskyddslagstiftning som bygger på den grund vi har i dag, en nationell lagstiftning men med möjligheter till anpassning. Vi vill utveckla den, och vi kommer att lägga fram den för riksdagen nästa år. Då får vi ännu bättre möjligheter att diskutera det förslag som vi lägger och se om ni tycker att vi har hittat en bra balans mellan skyddsintresse och möjligheter att utveckla också byggande vid stränder.

Anf. 22 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Ministern säger att inte alla i Halland vill bygga, och för all del inte heller någon annanstans. Nej, självklart inte! Men låt då folk ta den debatten lokalt i stället för att man ska få ett antal lösryckta dispensärenden, precis som har sagts här tidigare i debatten, och ta ett helhetsansvar i en kommun eller en region för hur man vill utforma strandskyddet.

Ja, legitimiteten är oerhört viktig när vi diskuterar den här typen av frågor. Jag skulle vilja påstå att när man ute i landet känner att regler beslutade i detta hus eller på central nivå inte är förankrade i verkligheten minskar legitimiteten.

Slutligen ska jag upprepa frågan. Jag vet att ministern kanske inte har något svar på den. Finns det inga områden i Falkenberg eller i Hallands inland där man kan bygga? Jag tror faktiskt inte att ministern har något svar på den frågan. Däremot vet jag att man har svar på den frågan lokalt.

De skulle klara att hantera detta. Det tycker jag talar för att vi ska släppa ut det här till lokal och regional förvaltning.

Anf. 23 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Min grunduppfattning när det gäller vad man kan bygga i Halland bygger på min egen erfarenhet av att växa upp 100 meter från stranden utanför strandskyddat område i ett härligt strandnära läge på somrarna. Jag tror att man bygger väldigt fint 100 meter från stranden på de flesta ställen. Det finns säkert en plats i Halland där länsstyrelse eller kommun tycker att det finns skäl att ge dispens därför att det inte finns något särskilt skäl att upprätthålla strandskyddet. Dispenser ska avgöras i varje enskilt fall. Det kan man säkert många gånger redan i dag avgöra även i Halland med delegationsrätt. Gör man inte det är det ett beslut som länsstyrelsen har fattat på regional nivå att inte delegera den beslutsrätten. De allra flesta kommuner i Sverige kan alltså redan i dag besluta om de här enskilda fallen och fatta väl avvägda beslut.

Jag tänker ta ansvar för att inte alla dessa tusentals väl avvägda beslut sammantaget resulterar i att vi exploaterar våra stränder långt mer än vi ville från början. Det är det som är vitsen med att också ha en nationell strandskyddslagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:585 om Sveriges klimatpolitik

Anf. 24 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Marie Wahlgren har frågat mig om vilken analys jag gör av att utsläppen inte minskar, utan tvärt om ökar, om jag kommer att ge mål för hur koldioxidminskningen ska ske i olika sektorer och vilka åtgärder jag kommer att genomföra för att minska utsläppen från trafiken. Vidare har Marie Wahlgren frågat mig på vilket sätt jag kommer att verka för att man får en nationell samling kring klimatpolitiken.

Sveriges åtagande enligt Kyotoprotokollet, som det är formulerat genom EU:s bördefördelning, innebär att vi måste begränsa utsläppen så att de inte har ökat med mer än 4 % från 1990 till perioden 2008–2012. Sveriges riksdag har beslutat om ett avsevärt ambitiösare nationellt mål. Det klimatpolitiska beslutet från 2002 innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser för samma period i stället ska minska med 4 % och då utan att använda Kyotoprotokollets så kallade flexibla mekanismer eller kolsänkor. Riksdagen har också antagit ett långsiktigt mål om att utsläppen för Sverige sammantaget bör vara lägre än fyra och ett halvt ton per år och invånare. Bakgrunden till att sätta ett avsevärt mer ambitiöst mål var den starka övertygelsen att Sverige har ett ansvar att gå före i klimatpolitiken och att tidigt lägga en god grund för kommande klimatåtaganden efter 2012.

Det klimatpolitiska beslutet innebär att klimatarbetet fortlöpande ska följas upp. En sådan uppföljning håller nu regeringen på med. Som underlag för denna uppföljning finns bland annat rapporten *Kontrollstation 2004* som Naturvårdsverket och Energimyndigheten gemensamt arbetat

fram på regeringens uppdrag. Med detta underlag som grund återkommer regeringen med en ny klimatproposition efter sommaren.

I regeringens vårproposition för 2005 redovisas ett antal nyckeltal för klimatpåverkan. Nyckeltalen redovisar endast utsläppen av koldioxid och inte de samlade utsläppen av växthusgaser. Det är de samlade utsläppen av växthusgaser som måste beaktas när man jämför med klimatmålen. Om man jämför de samlade utsläppen av växthusgaser har dessa minskat med ungefär 3,5 % mellan 1990 och 2002.

Vidare redovisas nyckeltalen för två fall. Det ena fallet, vilket även Marie Wahlgren hänvisar till, redovisar koldioxidutsläpp där även utsläpp som härrör från i Sverige försålda bunkerbränslen för internationell sjö- och luftfart ingår. I det andra fallet ingår inte utsläppen från sådana bunkerbränslen.

Enligt klimatkonventionen och Kyotoprotokollet räknas inte bunkerbränslen för internationella ändamål med i det nationella utsläppsåtagandet. Dock redovisas utsläpp från sådana bränslen till klimatkonventionen. Inom ramen för klimatkonventionen och Kyotoprotokollet pågår förhandlingar om hur bunkerbränslen för internationella ändamål ska hantearas.

En oroande trend, som Marie Wahlgren riktigt påpekar, är de ökande utsläppen i transportsektorn. I den nyligen beslutade miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) lyfter regeringen fram flera åtgärder för att begränsa utsläppen av växthusgaser från transporter. Det handlar till exempel om kilometerskatt, koldioxiddifferentierad fordonsskatt, en miljöinriktad skatteomläggning för tunga fordon och olika åtgärder för att främja och introducera förnybara drivmedel.

Det finns i dag ett sektorsmål för transportsektorn. I den transportpolitiska propositionen beslutar regeringen om inom kort och i kommande klimatproposition återkommer regeringen till transportsektorns utsläpp av växthusgaser och till sektorsmål.

En fråga som Marie Wahlgren ställer berör en nationell samling kring klimatpolitiken. En viktig utgångspunkt för den svenska klimatpolitiken är att arbetet med att begränsa klimatpåverkan ska integreras i samhällets alla nivåer. Detta gäller såväl enskilda som organisationer, myndigheter, kommuner och näringsliv. Regeringen har vidtagit flera åtgärder som ett led i en sådan nationell samling. Här vill jag särskilt peka på den tvååriga informationssatsning som nyligen genomförts och kommunernas starka engagemang i det pågående klimatinvesteringsprogrammet och tidigare i det lokala investeringsprogrammet. En sådan samling behöver utvecklas ytterligare, och regeringen avser att återkomma i kommande klimatproposition.

Regeringen återkommer således med en ny klimatproposition efter sommaren där bland annat Marie Wahlgrens frågor kommer att belysas. Vidare kommer regeringen efter sommaren att lägga en inriktningsproposition om den principiella fördelningen av utsläppsrätter för perioden 2008–2012.

Anf. 25 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag tror att om man skulle beskriva vårt århundrade eller de senaste århundradena tusen år från nu skulle man säga att det var den fossila energins århundrade. Det finns ingen naturresurs som så genom-

Prot. 2004/05:125
24 maj

Svar på
interpellationer

gripande påverkar vårt samhälle. Den har byggt upp det samhälle vi har i dag. Den har byggt upp våra kommunikationsnät och den är en del av vår petrokemiska industri och vår platsindustri. Den är en genomgripande del av hela samhället.

Men alltmer pekar på att det här tidevarvet måste ta slut. De effekter som vi ser av användningen av fossila bränslen på klimatet är så pass allvarliga att vi inte kan acceptera dem. Vi ser naturligtvis också en minskad resurs när det gäller till exempel olja.

Jag vill att den här övergången från det fossila samhället till någonting nytt ska ske på ett sådant sätt att det sociala samhället inte drabbas hur hårt som helst, att inte tillväxten avtar och att vi inte får gå tillbaka till ett mörkare århundrade igen med mindre resurser och mindre utveckling. Därför måste det finnas drivkrafter för en teknisk omställning av samhället.

Jag vet att en del av mina kolleger tycker att jag blir riktigt tjugig när jag drar upp klimatpolitiken i tid och otid. Men mitt syfte är att alla politiker i det här samhället ska vara lika rädda och lika oroliga för den här frågan som jag själv är. Jag är ganska säker på att statsrådet delar min oro i den här frågan. Men ibland känns det som om hennes regering inte gör det, eller i alla fall inte går tillräckligt fort fram med de åtgärder som skulle behövas.

Jag vill egentligen inte gå in i en sifferexercis med ministern om hur mycket eller hur lite vi har sänkt utsläppen. Det enda jag vill påpeka här, och det är egentligen därför jag vill att vi ska diskutera en fördelning mellan olika sektorer, är att den största delen av minskningen när det gäller växthusgaser finns på metanområdet. Den största minskningen finns tack vare de minskningar som finns när det gäller sopor. Vi slipper diffust metan från sopanläggningar och till viss del från jordbruket.

Metan är en viktig växthusgas, men den försvinner mycket snabbare ur kretsloppet än till exempel koldioxid. Därför är koldioxidproblematiken allvarligare på sikt. Det vi släpper ut i dag finns också om tusen år i systemet och påverkar klimatet långt längre än metanutsläppen. Därför måste vi få en syn på hur det här ska se ut. Är det industrin, är det trafiken eller är det, som i dag, i huvudsak hushållssektorn som ska ta minskningen? Jag tror att hushållssektorn kan ta en större del av minskningen än både industrin och bilismen. Men jag tror att bägge de här sektorerna måste börja ta sin väg.

Jag känner en ganska så stor oro efter att ha läst *Kontrollstation 2004*, för den pekar på att de två sektorer jag pratar om, både industrin och trafiken, på sikt inte går åt rätt håll. På sikt går bägge två kraftfullt uppåt. Både ministern och jag vet att om vi tittar framåt rör det sig inte om ett behov av en minskning med runt 4 %, utan till 2020 pratar vi kanske om ett behov av en minskning på 30–35 % om vi ska uppnå de grundmål som vi har inom en generation och ytterligare längre fram. För det behövs tydliga spelregler. Om industri och samhälle ska klara av de belastningar som den här omställningen innebär, krävs det en nationell uppslutning mellan dem.

Min kollega i miljö- och jordbruksutskottet och i alliansen, Sven-Gunnar Persson, har vid flera tillfällen tagit upp behovet av en större politisk samling kring de här frågorna. Jag vill bära hans mantel vidare just i den här debatten, eftersom han gärna hade velat vara med men inte

kunde, och driva den här viktiga frågan. Jag tror inte att det bara är viktigt med den allmänna politiska uppslutning som ministern beskrev i sitt svar till mig, utan jag tror faktiskt att vi också behöver nå en större enighet på partipolitisk nivå i den här riksdagen. Precis som vi har träffat överenskommelser i andra stora, viktiga framtidsfrågor, till exempel pensionsöverenskommelsen, hade vi på det här området behövt ha en större samling och en större enighet. Jag hade önskat att ministern skulle ta tillfället i akt i dag att kanske påkalla en sådan och visa vägen mot en sådan.

Jag skulle vilja ställa en fråga, så kan vi fortsätta diskussionen i nästa omgång. Den gäller just fördelningen mellan olika sektorer. Kommer ministern att presentera en sådan fördelning i klimatpropositionen?

Anf. 26 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag tror att vi är väldigt eniga i beskrivningen av de utmaningar vi står inför.

Jag tror att det nog inte finns något land i världen som har en så ambitiös klimatpolitik som Sverige har. Det finns andra länder som har satt högre mål än Kyotoprotokollet, men vi har också satt målet att klara detta utan kolsänkor och flexibla mekanismer. Jag är väldigt stolt över det. Det är många som ser på vad Sverige gör. Det gör att vi har ett stort ansvar att klara den utmaning som vi har ställt upp. Jag är glad över att höra att Folkpartiet instämmer i vikten av att vi har den här ambitiösa klimatpolitiken. Det tycker jag är viktigt.

Jag håller också med om att det är viktigt att vi ser på flera olika typer av växthusgaser, även om koldioxid är den största. Där behöver vi arbeta vidare. Under senare år är det framför allt koldioxiden som har uppmärksamrats.

Jag tycker också att det är viktigt att se på sektorerna, och det gör vi som sagt redan. Vi har redan ett transportmål, och i och med att vi arbetar med fördelning av utsläppsrätter till den handlande sektorn har vi naturligtvis också fått ta ställning till hur vi ser på den handlande sektorns roll och ansvar. Min utgångspunkt är att alla sektorer har ett ansvar, men det är också min utgångspunkt att sektorerna har olika förutsättningar. Vi ser hittills att till exempel bostadssektorn har varit väldigt viktig. Där har vi kunnat nå mycket långt. Vi ser att det är svårare för sektorer med konkurrensutsatt industri. Inte minst är det svårt för industrier som släpper ut koldioxid i sina processer. Detta måste vi ta hänsyn till.

Frågan om sektorsmål är något som vi arbetar med just nu i den klimatpolitiska propositionen. Jag vill inte föregå den med att i dag sätta ned foten när det gäller exakt hur vi kommer att hantera den frågan, men jag ser det som ett väldigt naturligt sätt att arbeta, och vi arbetar redan på det sättet när vi utformar våra politiska mål.

När det gäller enighet och samling kring klimatfrågan upplever jag att det finns en stark uppställning för klimatfrågan i Sveriges riksdag. Men jag har också haft som utgångspunkt att det här är en proposition där jag knappast kan få med alla partier i svenska riksdagen och framför allt inte alla partier i alliansen på den här ambitiösa klimatpolitiken.

Jag ser också att det är viktigt att klimat- och energipolitiken hör ihop. När det gäller energipolitiken är det en viktig fråga där Socialde-

mokraterna och Folkpartiet inte alls har samma uppfattning, och det gäller kärnkraftens framtida roll i energisystemet.

Från regeringens sida är det en självklarhet att vi inte kan lösa ett miljöproblem, klimatproblemet, genom att utöka och förvärra ett annat, nämligen hur vi ska ta hand om avfallet från våra kärnkraftverk och hur vi ska hantera den här väldigt farliga tekniken. Vi vill fortsätta med den linje som vi en gång drev tillsammans med Folkpartiet, nämligen att kärnkraften långsiktigt ska avvecklas. Mitt i denna problematik som vi nu brottas med när det gäller klimatfrågan är jag helt övertygad om att vi klarar av att långsiktigt avveckla kärnkraften. Alldeles nyligen påmindes vi genom ett yttrande från Miljödomstolen om att kärnkraften är en verksamhet som på flera punkter – det gäller avfallet och det gäller framför allt riskerna för en olycka – inte är förenlig med ett modernt, miljövänligt samhälle. Vi ska på sikt klara av att göra oss av med den energikällan.

Men jag ser fram emot ett samarbete med Folkpartiet kring allt som vi är eniga om. Jag återkommer gärna lite mer i nästa inlägg till vad vi kan göra tillsammans för en samling kring klimatpolitiken.

Anf. 27 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Jag kan börja med att säga att jag inte förväntade mig att ministern skulle ha kunnat få med sig samtliga partier till propositionen, men man hade kanske kunnat börja ett arbete med större dialog än vad vi har i dag.

Jag tror att de flesta av oss är eniga om klimatmålet som sådant. Jag tycker att regeringen tyvärr skyndar för långsamt i de här frågorna. Bland annat skrev jag den här interpellationen innan propositionen om miljömålen kom, och jag måste säga att jag blev ganska så besviken när jag såg att regeringen inte hade kommit så långt att man kunde sätta ned foten i alla fall om hur målen skulle se ut utan att man skjuter också det till klimatpropositionen. Jag hade till exempel gärna velat se ett antal av de trafikpolitiska målen i miljömålspropositionen. Men det är vatten under bron. Det går inte att åtgärda på annat sätt än att riksdagen vidtar åtgärder i den riktningen när vi behandlar arbetet vidare, så jag ska inte stanna kvar vid gnället över propositionen. Det kan vi ta senare när den debatten kommer.

Jag kan ta upp bollen igen när det gäller fördelningen av utsläppsrätter. Det är bra att statsrådet pekar på att man ska beakta den, och jag ser fram emot att det finns ett tydligare resonemang än vad som i alla fall tidigare varit politiskt synligt när det gäller de här olika sektorerna. Det som ministern tog upp att vi inte har samma åsikt om, nämligen kärnkraften kontra koldioxidutsläpp, är just en sådan fråga där vi har vägt ihop olika problem på miljöområdet. Om vi på fullt allvar trodde att kärnkraften kunde ersättas helt med alternativa källor som är miljövänliga, skulle vi naturligtvis ersätta kärnkraften. Då hade vi haft en politik för det. Men vad vi ser väldigt tydligt är att den inte ersätts av miljövänliga energislag, utan den ersätts i väldigt stor uträkning av gas men också av dansk och tysk kolkraft.

Det är naturligtvis så att klimatpolitiken är internationell. Den är också europeisk, och energimarknaden är i stor utsträckning nordeuropeisk. Om inte Sverige producerar kärnkraft så producerar Tyskland och Danmark annan energi, oftast fossil. Därför har det betydelse att vi valt

bort kärnkraften för tidigt. Det är även ett allvarligt problem när det gäller klimatfrågan.

Det är också väsentligt att säga att industrisektorn kanske behöver ha en större tilldelning än de andra två på vägen till omställningen. Det finns nämligen ett problem med industrisektorn, och det är att det finns ett mycket enkelt sätt för ett industriföretag att undvika svenska och europeiska begränsningar på koldioxidområdet genom att flytta härifrån. Därför behöver vi en bra och balanserad politik på detta område.

Ministern vet att Folkpartiet alltid varit starka anhängare av handeln med utsläppsrätter. Vi hade gärna velat se att den hade utvecklats anorlunda med ett större gemensamt europeiskt ansvar, i stället för ett nationellt, och en utauktionering av utsläppsrätterna. Därför skulle jag gärna vilja att ministern gläntade lite grann på dörren beträffande den sista kommentaren i hennes första svar, nämligen hur regeringen ser på den fortsatta utvecklingen av handeln med utsläppsrätter.

Anf. 28 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag har svårt att förstå besvikelsen över miljömålspropositionen. Det har aldrig varit avsikten att klimatmålet skulle behandlas där, utan det har hela tiden varit klart att det ska tas upp i en särskild klimatproposition.

Vi har i Sverige gjort något alldeles sensationellt i världen. Vi har ökat vår BNP med över 20 % samtidigt som vi minskat våra utsläpp av växthusgaser. Vi har visat att det är möjligt att göra detta, och jag tycker att det är storslaget att vi gjort det. Men vi måste göra mer. Där är vi helt eniga. Vi måste fortsätta det arbetet med stor intensitet.

När det gäller ambitionsnivån tycker jag att den är låg om man säger att vi inte skulle klara arbetet med en energiomställning utan kärnkraft. Sverige har redan en mycket stor energikälla i form av vattenkraft. Varför skulle vi inte klara oss utan kärnkraft? Varför skulle det vara svårare för oss än för andra länder?

Det som alla länder i världen nu står inför är att utveckla en fossilbränslefri ekonomi. De allra flesta länder ska göra det utan stora vattenkraftstillgångar. Man måste alltså bygga på förnybara energikällor. Man måste vara innovativ. Jag anser inte att det är svårare för oss att i en lugn och klok takt, som vi nu planerar, också fasa ut kärnkraften.

Det som vi ska klara av är att ställa om energisystemet. Vi ska klara den eventuella ökningen av energibehovet som kan uppstå, och vi ska byta ut kärnkraften mot förnybara energikällor. Att säga att vi inte klarar av det tycker jag är att ha en låg ambitionsnivå.

Vi ska komma ihåg att det mål vi har på minus 4 % är väldigt litet just för att vi har den rätt svåra situation vi har med kärnkraften. Andra länder ska minska med både 10 % och 20 %. För mig är det alltså en självklarhet att detta måste ingå i utvecklingen av en framtida ekonomi med god energihushållning, och jag är alldeles övertygad om att vi klarar av det.

När det gäller framtiden för industrin tycker jag, precis som Marie Wahlgren, att det är alldeles utmärkt att vi nu har ett gemensamt system i Europa. Det är bra för vår industri att ingå i ett gemensamt system. Det är bra för konkurrensneutraliteten inte minst i Europa.

Vi har känt en oro för hur prisbilden på utsläppsrätterna skulle komma att se ut eftersom vi med alltför låga priser i Sverige riskerat att få en sämre miljöstyrning; det gäller särskilt våra värmeverk. Vi har känt en oro för att vi ska slå ut den viktiga biobränsleproduktion vi har i Sverige och den fina omställning vi gjort framför allt av våra fjärrvärmeverk.

Min bedömning i dag är att priserna är något högre än vad vi först befarade, vilket har att göra med att kommissionen trots allt fyllt sin roll på ett klokt sätt genom att försöka se till att det inte blir en överutdelning av de gratis utsläppsrätter som regeringen och Folkpartiet är eniga om borde ha auktionerats ut.

Det finns skäl att bibehålla även andra styrinstrument i Sverige, men jag ser fram emot att vi så småningom ska kunna vila på utsläppsrätts-handeln. Jag ser också fram emot att vi ska kunna utvidga den och ta med andra länder. Norge är redan intresserat, och vi kan också tänka oss exempelvis Kanada.

Vidare ser jag fram emot att vi kan pröva instrumentet i andra sektorer. Vi har en diskussion i EU i dag när det gäller flyget. Vi har en diskussion när det gäller transportsektorn i stort. Jag tror att vi gjort någonting mycket viktigt när det gäller att pröva utsläppsrätts-handeln som instrument. Om vi får den att fungera på ett bra sätt tror jag att vi tagit ett första steg mot att bygga något som kan bli större än Europa, ett globalt system, för det är dit vi till sist måste komma.

Anf. 29 MARIE WAHLGREN (fp):

Herr talman! Eftersom detta är mitt sista inlägg vill jag passa på att tacka ministern för möjligheten att diskutera den här, som jag tycker, oerhört viktiga frågan.

Det finns emellertid en vattendelare, nämligen frågan om kärnkraften. Om ministern öppnar för att vi ska bygga ut de orörda älvarna kan vi naturligtvis använda vattenkraften för att ersätta kärnkraften. Men som ministern vet är det en hjärtefråga för folkpartister att inte bygga ut de sista orörda älvarna. Det handlar om att skydda vår natur. Det finns alltså även en viktig naturaspekt i detta. Därför vill vi kunna använda kärnkraften under en längre period. Inte heller jag ser den som den tusenåriga energikällan, något för all framtid, men den är en betydligt bättre energikälla än kol, gas och olja.

Jag vill dock fortsätta diskutera det som jag tycker är oerhört intressant, nämligen handeln med utsläppsrätter. Jag tror, precis som ministern, att vi måste se på olika steg när det gäller att bygga ut den handeln. Men då krävs det att kommissionen och EU verkligen håller i detta så att man inte delar ut utsläppsrätter alldeles för generöst och därmed får ett för lågt pris på utsläppsrätterna. I så fall förlorar man den styrmekanismen.

Jag hoppas att det finns riktighet i ministerns optimism om att prisbilden blir rätt och att vi så småningom kan ha detta som det enda styrmedlet. Det är bra om vi inte har för många styrmedel, för de måste också fungera. Jag vill, som sagt, tacka för debatten, och jag hoppas att ministern vill försöka skapa forum där vi kan hitta större enighet i de här frågorna.

Anf. 30 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först slå fast att de orörda älvorna är en hjärtefråga för regeringen och socialdemokratin. Det är självklart inte så att jag pläderar för att vi ska bygga ut vattenkraften för att klara energiförsörjningen. Det jag säger är att vi redan har en stor resurs i vattenkraften. Vi kan gradera upp vissa vattenkraftverk.

När andra länder ersätter olja och gas med vind, sol och andra källor kan vi också ersätta vår kärnkraft. Vi har det inte svårare än någon annan, utan jag menar att vi klarar av detta, precis som andra länder klarar av att ställa om sina energisystem utan kärnkraft. Jag hoppas därför, när Marie Wahlgren nu säger att inte heller hon tycker att kärnkraften ska finnas för evigt, att Folkpartiet inte i fortsättningen pläderar för att bygga nya kärnkraftverk. Det vore en väldigt onödig insats.

Låt mig till sist beträffande utsläppsrättshandeln säga att det inte är så att priserna i dag är korrekta. Som jag ser det är de inte tillräckliga för att miljömässigt styra i rätt riktning. Men vi får se detta som en prövoperiod, och jag tror, precis som Marie Wahlgren, att det är bra om vi så småningom får en mindre komplicerad bild så att vi kan utnyttja utsläppsrättshandeln och se till att den sprids och utnyttjas bredare. Den har en väldigt potential – inte minst är den intressant för de företag som deltar i den.

Jag vill också tacka för en intressant debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:125

24 maj

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2004/05:438 om fastighetstaxeringen

Anf. 31 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jörgen Johansson har frågat mig om jag är beredd att överväga en minskning av antalet värdeområden inom fastighetstaxeringen och om jag i övrigt är beredd att vidta några andra åtgärder när det gäller fastighetstaxeringen.

Jörgen Johansson anser att fastighetstaxeringssystemet är godtyckligt och rättsosäkert. Jag vill först och främst säga att jag inte delar den uppfattningen.

Fastighetstaxering liksom all annan fastighetsvärdering innebär att man försöker bilda sig en uppfattning om vilket pris en viss fastighet har på marknaden. Enligt fastighetstaxeringslagen ska taxeringsvärdet på en viss fastighet utgöra 75 % av dess marknadsvärde, det vill säga det pris den sannolikt skulle säljas för på den allmänna marknaden.

Utgångspunkten för fastighetstaxeringen är information om de enskilda småhusens ålder, belägenhet, storlek, utrustning och andra liknande egenskaper.

Tillvägagångssättet kan något förenklat beskrivas på följande sätt. Om en viss fastighet sålts inom ett område kan man i princip anta att ett exakt likadant hus på samma ställe skulle säljas för samma pris. Värdet på två identiska småhus är däremot inte detsamma på västkusten som i Norrland. Priset på en viss fastighet på västkusten ska således inte påverka taxeringsvärdet på en likadan fastighet i Norrlands inland. Även inom relativt begränsade områden kan värdet på två likadana småhus

variera. Av detta skäl måste riket delas in i så kallade värdeområden. Dessa ska enligt lagstiftningen läggas ut så att man inom området kan räkna med likartade värdeförhållanden. På så vis kommer priset på en viss fastighet på västkusten bara att slå igenom på andra fastigheter inom samma värdeområde.

Antalet värdeområden brukar vid taxeringen av småhus uppgå till ca 8 200. Många värdeområden är små. Det kan till exempel vara så att utmed kusterna kan de fastigheter som ligger närmast vattnet utgöra ett värdeområde medan fastigheterna längre från stranden utgör ett annat. I städerna är det ofta så att det finns ett eller flera områden som är mer attraktiva än andra och där fastigheterna generellt sett är dyrare än motsvarande fastigheter på andra ställen. Ett sådant område ska därför utgöra ett eget värdeområde. Ytterligare ett exempel är att priserna på fastigheter som ligger nära kraftledningar eller som ligger inom en bullerzon från en trafikled påverkas negativt av sin belägenhet. Sådana områden ska därför utgöra egna värdeområden, där hänsyn tagits till just dessa förhållanden.

Hur värdeområdena ska läggas ut bestäms av myndigheterna och grundas på erfarenhet, lokalkännedom och prisstatistik. Att i lagen föreskriva antalet värdeområden eller var de ska finnas skulle inte gagna fastighetstaxeringens uppgift, nämligen att taxeringsvärdena ska återspegla marknadsvärdena.

Som framgår av vad jag sagt ligger ett omfattande förberedelsearbete bakom värderingen. Expertis från Skatteverket, Lantmäteriverket och konsulenter för fastighetstaxering samverkar i detta arbete. Dessutom kan referensgrupper, bestående av förtroendevalda ledamöter i skattenämnderna, lämna synpunkter.

Ett system som detta kan naturligtvis alltid bli bättre. För varje taxering ökar myndigheternas kunskaper, och metoderna för att utnyttja informationen om fastighetspriser och om de olika fastigheternas egenskaper förfinas efterhand. För mig är det viktigt att följa utvecklingen på området, och jag är alltid beredd att inom ramen för ett enkelt system verka för en ökad precision och bättre träffsäkerhet i fastighetstaxeringen. Men att minska antalet värdeområden skulle få motsatt effekt. Några ytterligare besked är jag för dagen inte beredd att ge.

Anf. 32 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min interpellation. Jag kan knappast säga att jag är nöjd med svaret, tvärtom. Bakgrunden till interpellationen är att människor upplever nuvarande fastighetstaxeringssystem som fyllt av otydligheter och därmed en grund för rättsröta. Det är alltså med stor förvåning som jag konstaterar att statsrådet inte ser några negativa effekter med det nuvarande systemet.

Hur kan ett system där myndigheten inte innehar egen kompetens att avgöra fastighetstaxeringar vara rättssäkert? Hur kan ett system där myndighetsbeslut som är baserade på privata företags bedömningar och som inte går att överklaga vara rättssäkert? Jag tänker då på värdeområdesindelning. Hur kan ett system där det är fullständigt omöjligt att bedöma i förväg hur taxeringen ska ske vara rättssäkert? Frågetecknen är många.

De exempel jag skulle kunna räkna upp fastighet för fastighet där otydligheten är total är många. Jag förmodar att talmannen inte skulle

tillåta den uppräknings. Men jag kan garantera att som det ser ut är det inte förenligt med den sed vi har i Sverige som säger att lagstiftning ska vara förutsägbar.

En av orsakerna till nuvarande förhållande är indelningen av värdeområden som gjordes för några år sedan. Förändringen innebar en väsentlig ökning av antalet värdeområden, vilket innebär att osäkerheten i träff vad gäller taxeringsvärden har blivit väsentligt större än tidigare. År 1990 hade vi 2 000 värdeområden. Det utökades år 1996 till 7 400, och i dag har vi 8 200, som statsrådet nämnde.

I dag har vi ett förhållande där hus byggt vid samma tillfälle, byggt av samma entreprenör och till samma pris men liggande på varsin sida av en gata har tilldelats taxeringsvärden som skiljer. På ena sidan har man 900 000 kr, och på andra sidan har man 1 600 000 kr. Det är alltså en skillnad på 80 %.

Det är en skillnad som är helt obegriplig och uppenbarligen omöjlig att ändra på. Följden blir att grannen på andra sidan vägen helt plötsligt har blivit miljonär med den kostnadsbild det medför för boendet. Då är frågan: Är det rimligt? Är det förutsägbart?

Vi kan givetvis diskutera lösningar här i dag, men jag är övertygad om att det inte skulle föranleda något påtagligt resultat. I stället tycker jag att vi borde vara överens om att grunderna för fastighetstaxeringen behöver ses över.

Vi har i dag alltför många orimliga exempel som vi kan belysa. Det ger inte tilltro till statens förmåga att på ett likvärdigt sätt taxera sin befolkning. Ska vi ha en fastighetsskatt måste vi ge systemet tilltro. Annars kommer kravet om att skattebasen ska slopas att växa sig allt starkare.

Från Centerpartiet ser vi det inte som realistiskt att slopa fastighets-skatten. Jag vill ändå säga det tydligt: Det kan vi inte göra helt. Men vi måste få förändringar till stånd så att människor på ett bättre sätt än i dag kan acceptera ett skatteuttag på fastigheter.

Nu är det inte bara värdeområdena som är problemet. Det gäller också tillämpningen av fastighetslagen. Där sägs att taxeringsvärdet ska motsvara 75 % av fastighetens marknadsvärde, precis som statsrådet framhåller.

Om det nu är rätt i lagen kan man fundera på hur staten själv kan sälja en fastighet det ena året för en summa som det andra året vid taxering räknas upp med 1 407 %. Notera att det är nästan 1 500 %. Antingen är det fel på systemet, eller så är det någon statlig tjänsteman som sålt mark och gjort sig skyldig till tjänstefel. Frågan är vilket.

Efterlevnaden av lagens bokstav varierar rejält från fall till fall och i olika riktning. Den så kallade röda tråden saknas totalt i nuvarande fastighetsskattesystem, som jag ser det. Jag ser fram emot statsrådets nystande efter den röda tråden i svaret på mitt inlägg.

Anf. 33 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jörgen Johansson har beskrivit en hel rad av de effekter som nuvarande fastighetstaxeringssystem leder till. Det är tveklöst på det sättet att ökningen av antalet värdeområden fick just den effekt som Jörgen Johansson påtalade.

Man fick framför allt i de så kallade attraktiva områdena gränser som inte kom att överstämman med värdeutvecklingen. Det gäller till exempel

olika sidor av en och samma gata eller i ett och samma skärgårdsområde eller motsvarande. Det har inneburit att grannar har fått väldigt olika taxeringsvärden trots att deras hus har varit likvärdiga såväl till sin utformning som mot bakgrund av läget.

Man kan naturligtvis fundera på hur ett legitimt fastighetstaxeringssystem skulle vara upplagt. Statsrådet svarar att det inte är rimligt att minska antalet värdeområden. Samtidigt kan man säga att de exempel som har tagits fram visar att man egentligen skulle behöva öka antalet värdeområden påtagligt.

För att dra det hela till sin ytterlighet är det nästan så att varje fastighet skulle vara sitt eget värdeområde, att fastighetsvärdet skulle fastställas i anslutning till byte av ägare och att det är först då som en ny taxering äger rum. Men jag förstår att ministern, som är ute efter skattepengar, avvisar ett sådant system.

Det skulle innebära att man skulle kunna känna trygghet och bo kvar i sitt eget hus med det taxeringsvärde som grundar sig på den köpeskilling som man en gång har köpt huset för. Just nu slår dagens system till på det sättet att om grannen säljer huset kommer de grannar han lämnar och som bor kvar i området att på grundval av hans köpeskilling få en kraftigt höjd boendekostnad.

Nu är dessa frågor framför allt hänförliga till tillväxtområdena och de attraktiva områdena. Det är där skillnaderna i taxeringsvärden framför allt yppar sig. Det finns naturligtvis andra möjligheter att angripa det än att enbart göra justeringar av själva taxeringsvärdesystemet.

Det skulle kunna vara genom att till exempel utveckla någon form av taksystem för uttag av själva skatten. Till det får vi återkomma lite senare, i en annan debatt i dag.

Anf. 34 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det är som sagt två debatter, och de går i varandra. Det kanske blir lite tårta på tårta här.

Låt mig först och främst göra några principiella anmärkningar. Likformighet i kapitalbeskattningen är oerhört viktigt både av rättviseskäl och för att sparandet ska fördelas på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Därför baseras fastighetsskatten på taxeringsvärden, och dessa bygger i sin tur på statistik över försäljningspriser. De senaste åren har priserna på villor och andra fastigheter ökat kraftigt till följd av en positiv ekonomisk utveckling.

Om inget hade gjorts skulle fastighetsskatten ha blivit orimligt hög i vissa delar av vårt land. Därför har fastighetsskatten sänkts från 1 ½ % till 1,0 %. Fribeloppet i förmögenhetsskatten har höjts och begränsningsregler har införts.

Det kommer inte så ofta fram i debatten om fastighetsskatt att den inbringar ungefär 20 miljarder kronor till statskassan. Det är en stor summa. Den motsvarar kostnaden för alla barnbidrag i Sverige eller lönen för 80 000 sjuksköterskor.

Hela tiden har fastighetsskatten varit föremål för reformering. Nya regler trädde i kraft i december och den 31 januari 2003 och tillämpas från och med 2004 års taxering av småhus. Det innebär en dämpningsregel för fastighetsskatten. Om taxeringsvärdet på villan höjs i en taxering

ska inte höjningen slå igenom direkt på fastighetsskatten. Den ska i stället fördelas lika mellan de år som återstår till nästa fastighetstaxering.

Regeringen följer noggrant utvecklingen på detta område, men jag har inga besked utöver dem som jag har lämnat tidigare.

Emellertid vill jag kommentera det som Jörgen Johansson sade, nämligen att det inte är realistiskt att slopa fastighetsskatten. Här närmar vi oss det som är problemet i debatten. Vi har en så kallad allians som i olika sammanhang gör anspråk på att vara så oerhört enig. Men när det kommer till de konkreta förslagen och till att presentera den gemensamma politiken inför Sveriges riksdag som ett alternativ till regeringens politik så spretar det, och så även i fastighetsskattefrågan. Det är inte realistiskt att slopa fastighetsskatten, säger Centern. Slopa fastighetsskatten! säger Moderaterna och likaså Folkpartiet. Kristdemokraterna vill införa något slags kommunal avgift i stället för den statliga fastighets- skatten.

Hur man än vrider och vänder på frågan är det bekymmersamt att den så kallade alliansen inte har kommit längre i sitt samarbete. Man är endast ense om att framföra klagomål och kritisera. När det gäller att komma med de alternativa förslagen på ett positivt sätt fallerar man.

Lennart Hedquist har inte någon avslutande replik. Jag vill ändå kommentera Moderaternas förslag i det här sammanhanget. Moderaterna föreslår en begränsningsregel enligt vilken fastighetsskatten maximeras till 80 kr per kvadratmeter boarea och 2 kr per kvadratmeter, och max 5 000 kr, för tomten.

Föreningssparbanken och Institutet för privatekonomi har undersökt hur effekten av ett sådant förslag skiljer sig mellan en villa i Töreboda och en på Lidingö. Båda villorna har 140 kvadratmeter boyta och 500 kvadratmeter tomt. Villan i Töreboda har ett taxeringsvärde på 225 000 kr, och villan i Lidingö taxeras för 2 825 000 kr. I dagens system betalar man 2 250 kr i fastighetsskatt för villan i Töreboda och 29 250 kr för villan på Lidingö. Med Moderaternas föreslagna begränsningsregler förblir fastighetsskatten i Töreboda densamma medan fastighetsskatten i Lidingö minskar med hela 17 050 kr. Visst – Moderaterna tar hänsyn till situationen i de attraktiva områdena.

Anf. 35 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Statsrådet nämnde alliansen och diskussionerna kring fastighetsskatten. Det är givet så att vi är ett antal partier som har olika synpunkter på vissa frågor. Men det sker ett arbete där vi arbetar oss samman.

Den gemensamma linjen är att fastighetsskatten och effekterna av den måste minskas. Sedan finns det något parti som säger att vi inte ska ha fastighetsskatt. Jag redovisar Centerpartiets syn. Vi konstaterar, precis som statsrådet säger, att det är en enormt stor summa som vi pratar om – mer än 20 miljarder. Det är inte så enkelt att ersätta den summan från andra håll. Därför tror vi inte att det är realistiskt i ett närperspektiv att säga att fastighetsskatten ska avskaffas. Jag tror att verkligheten kommer att tydliggöra detta.

Samtidigt sker det nu en ny översyn av fastighetsskatten. Man diskuterar en höjning med i storleksordningen 7 miljarder sett i ett riksperspektiv. Om man tittar på den tumregel som finns vad gäller boendet så

Prot. 2004/05:125
24 maj

Svar på
interpellationer

pratar man om att boendet för en familj ska representera ca 25 % av nettoinkomsten. I dag har vi höga byggkostnader. Vi har höga driftskostnader på våra fastigheter. Vi har förmögenhetsskatt. Vi har fastighetsskatt. Nu kommer det ytterligare en mycket hög beskattning genom det nya fastighetsskatteförslaget.

Jag har en fundering när nu Socialdemokraterna i dag går ut och säger att man tänker sänka skatten. Eftersom boendet trots allt är en av de främsta grundstenarna i alla människors tillvaro är det också rimligt att man har rimliga boendekostnader. Vore det då inte rimligt, om nu Socialdemokraterna anser sig ha i storleksordningen 6–7 miljarder över i plånboken, att lägga dem just på fastighetsskatten för att sänka den? Då får vi en rimlig kostnadsbild för boendet för alla människor.

Det är precis som Lennart Hedquist säger. Om det är så att vi har ett värdeområde där det säljs fastigheter ökar det värdet på de övriga fastigheterna i området. Om vi har ett område där det inte säljs och inte byggs över huvud taget får vi precis motsatt effekt. Där ligger man relativt stilla.

Det är alltså dags att se över systemet, för det är inte fullvärdigt i dag. De negativa effekterna i skärgårdsbygder och i bygder som Stockholm och så vidare innebär att många människor inte kan bo kvar i sina hem. Fritidshusen och försäljningarna av dem med höga prisbilder innebär att man driver upp boendepreiserna för dem som har det här som sin hembygd.

Det är dags att göra en översyn. Jag tycker ändå att statsrådet borde kunna medge att den nuvarande fastighetsbeskattningen är ett problem.

Anf. 36 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag noterade att finansministern inte berörde systemet för fastighetstaxering så mycket. Det tror jag var klokt eftersom det nog är väldigt svårt att försvara dagens system. Finansministern använde i stället sin tid till att diskutera fastighetsbeskattningen som sådan och dess legitimitet.

Det är klart att det inte råder någon tvekan om att det belopp man tar in i fastighetsskatt i vårt land är så stort att det i det korta perspektivet, och även i ett medellångt perspektiv, är mer eller mindre omöjligt att avveckla fastighetsskatten. Därför får man göra som jag uttryckte det vid demonstrationen om fastighetsskatten. Man får göra precis som när man äter en elefant – man får ta bit för bit. Det är också vad vi gör genom att ta ned själva sättet att ta ut skatten. Det går naturligtvis att minska från 1,0 till 0,9 och till 0,8. Sedan får man fundera på när man gör halt.

Finansministern var inne på den otroligt höga fastighetsskatt som kan komma att utgå i de riktigt attraktiva områdena. Galopperande taxeringsvärden gör det svårt för dem som redan bor där att bo kvar. De gör det svårt för dem som äger ett fritidshus i skärgården att behålla det och så vidare. Detta har regeringen försökt åtgärda med diverse dämpningsregler för de allra minst bemedlade. Men finansministern verkar leva i tron att vanliga yrkesarbetande, heltidsarbetande, människor ska kunna bära de höga fastighetsskatterna. Det har vi åtgärdat genom att sätta ett tak på fastighetsskatten samtidigt som vi inleder sänkningen.

Jag har en fråga till Pär Nuder. Eftersom Per Rosengren från Vänsterpartiet har uttryckt intresse för den modellen och sagt att det är ett bra

sätt att göra själva fastighetsskatten legitim – hur ser Pär Nuder på Per Rosengrens yttrande vid fastighetsskattedemonstrationen om att detta kanske vore en lämplig väg att gå? Det överensstämmer ju helt och hållet med det förslag som man har tagit från Moderaterna, och som i och för sig har den effekt som Pär Nuder angav i Töreboda och Lidingö.

Prot. 2004/05:125

24 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 37 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag är nog i så fall mer en anhängare av en radikal fördelningspolitik än vår käre Per Rosengren. Jag tycker att Moderaternas förslag får väldigt stora regionalpolitiska och fördelningspolitiska effekter, som gynnar dem som per definition har råd att ha de dyraste villorna i Sverige. Jag skulle bli väldigt förvånad om den synpunkten är Vänsterpartiets. Men jag ska inte stå här och polemisera mot någon som inte är närvarande i kammaren.

Jag tycker att Jörgen Johanssons inlägg var intressant. Han upprepade på nytt att det inte är realistiskt att slopa fastighetsskatten och att det inte är så enkelt att ersätta de 20 miljarder som fastighetsskatten inbringrar.

Men jag kan inte annat än konstatera att den så kallade alliansen här spretar vilt. Principiellt vill man avskaffa fastighetsskatten. Mina herrar, ni går i otakt. Ni nöjer er med att kritisera men inte komma med något gemensamt förslag.

Jörgen Johansson sade att man jobbar med detta. Ja, vi har hört ett tag att ni jobbar med detta. Och medan ni arbetar får vi nöja oss med vackra bilder på de fyra partiledarna som ska övertyga nationen om hur eniga ni står. Men stundens allvar närmar sig då väljarna kommer att begära besked om hur alliansen i konkretion vill erbjuda ett alternativ till regeringens politik.

Fastighetsskatten finns. Den inbringar 20 miljarder. Det är väldigt mycket pengar, som används till betydande välfärdsverksamheter som genereras över statsbudgeten. Vi reformerar hela tiden skattesystemet, så även fastighetstaxeringen och fastighetsskatten. Det har vi nyligen gjort, inte minst genom att vi höjde fribeloppet i fråga om förmögenhetsskatten som gjorde att kombinationen av förmögenhetsskatt och fastighetsskatt träffar allt färre. På det sättet tänker regeringen fortsätta att hela tiden justera. Vi tänker inte ge upp denna viktiga skattebas. Den behövs för att säkra välfärden i framtiden.

Anf. 38 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är inte konstigt att fyra partier som samarbetar i detta skede inte är överens om varje sakfråga, lika lite som det är konstigt att den röda alliansen, bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, inte är överens om att man ska sänka skatten med 6 miljarder, vilket man går ut med i nyheterna i dag. Det är en del av det politiska arbetet.

Vi från Centerpartiet anser att fastighetsskatten ger en stor intäkt. Vi vill minska effekterna av fastighetsskatten så att det blir rimligt för människor när det gäller boendet. Som fastighetsskatten i dag är utformad är situationen orimlig. Det blir olikheter.

I dag är det 4 % av de boende som styr hur fastighetsskatten ska utformas i det värdeområdessystem som vi har. Det är alltså mer slumpen som styr vilken fastighetsskatt vi ska ha. I attraktiva områden drivs bo-

endekostnaderna upp av dessa höga värden, bland annat av fritidsfastigheter. Vi får i vissa bygder ett visstidsboende. Det innebär att man underminerar hembygder för många människor. Det är ingen bra utveckling.

Lösningarna finns, som jag ser det, i en förändring av värdeområdena, i införande av ett medianvärdesystem, i takvärden vad gäller tomter och så vidare. Men hur detta ska utformas i detalj går naturligtvis inte att lösa från en talarstol i riksdagen, utan det måste göras en utredning om detta. Och det är den utredningen som jag efterlyser att statsrådet borde säga ja till. Behovet finns otvetydigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:571 om lokala miljölösningar i produktionsprocessen

Anf. 39 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Tomas Högström har frågat miljöministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att se till att lagstiftningen tillförs undantagsregler som möjliggör lokala lösningar där dessa är billigare och bättre för miljön. Han har beskrivit ett specifikt fall där ett företag bearbetar plastrester så att dessa kan användas som bränsle i ett lokalt fjärrvärmesystem och har uttryckt farhågor om att denna framgångsrika process kommer att upphöra när nya regler för förbränning av avfall träder i kraft, regler som han har uppgett att regeringen ”bestämt sig för”.

Av innehållet i interpellationen går det att sluta sig till att Tomas Högström sannolikt i första hand avser den skattemässiga behandlingen av avfallsförbränning. Eftersom skattefrågor sorterar under Finansdepartementet är det min uppgift att besvara interpellationen.

Sedan år 2000 är avfall som deponeras skattepliktigt. För avfall som förbränns betalas däremot ingen skatt. I mars i år lämnade BRAS-utredningen, det vill säga Utredningen för en bra avfallsskatt, ett delbetänkande med förslag till en metod för beskattning av avfall som förbränns. Utredningen föreslår att avfallets fossila del förs in i det befintliga energiskattesystemet som det bränsle det i praktiken är. En sådan lösning skulle enligt utredningen kunna korrigera den konkurrenssnedvridning på bränslemarknaden som kommer av att avfallsbränsle för närvarande inte beskattas.

Betänkandet är ute på remiss. Remisstiden går ut i början av juni. Detta innebär alltså att regeringen ännu inte har haft anledning att ta slutlig ställning till en skatt i någon form på avfall som förbränns.

På Tomas Högströms egentliga fråga, om undantagsregler för lokala lösningar, kan jag generellt svara att det i skattesammanhang ofta är förknippat med långtgående svårigheter att införa olika särregleringar. Den främsta svårigheten ligger i EG-fördragets förbud mot statligt stöd som snedvrider konkurrensen.

Jag ser inte anledning att gå djupare in i frågan om utformningen av en eventuell lagstiftning om skatt på avfall som förbränns innan frågan är färdigberedd inom Regeringskansliet. Vi får säkert då anledning att återkomma med ytterligare diskussioner.

Anf. 40 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Mitt exempel i den här interpellationen är hämtat från Surahammars kommun i Västmanlands län.

Som finansministern mycket riktigt påpekar i sitt svar är jag tidigt ute eftersom förslaget för närvarande är ute på remiss. Men om man ska påverka gäller det att vara ute i god tid.

Tyvärr är situationen nu den att det råder stiltje inom tillståndsområdet i avvaktan på resultatet av beredningen i departementet. Och enligt uppgift har det inblandade företaget väntat i 15 månader på att få sin koncession om att utöka produktionen behandlad. Kommunen i sin tur har väntat ännu längre på besked om införande av förbättrad teknik.

Finansministern säger att undantag medför svårigheter med EG-fördraget. Men om restprodukterna bearbetas för att passa kommunens värmeverk borde möjligheter finnas för undantag, om viljan finns. Konsekvenserna av BRAS-utredningens förslag kan annars bli att närvärme i mindre anläggningar anpassade efter lokala förhållanden och förutsättningar slås ut. Det är ingen betjänt av, vare sig miljöarbetet, näringen, kommunen eller medborgarna.

Anf. 41 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag ska göra några få kommentarer. Jag tycker att det känns väldigt angeläget att påpeka att vi i Sverige på ett föredömligt sätt har utvecklat tekniken att bränna avfall. Man åker till Sverige för att titta på hur vi har arbetat med detta och hur vi har kunnat gå vidare med att få fram miljöriktiga anläggningar för avfallsförbränningen.

I det läget vore det väldigt olyckligt att införa någon typ av beskattning som i någon mening, om inte slår undan benen för, ändå åstadkommer att det kan bli en reträtt och att det till exempel blir mer deponi än avfallsförbränning igen.

Jag vill närmast framhålla för finansministern att jag tycker att man ska lägga dessa tankegångar om att införa en särskild skatt på avfallsförbränningen åt sidan.

Jag vill dessutom påpeka, vilket kanske inte framgår av remissvaret, att avfallsförbränningen beskattas. Askan från avfallsförbränningen, den restprodukt som är kvar, som deponeras är föremål för beskattning. I detta avseende är den därför likvärdig med vanlig deponibeskattnings, såvitt jag nu erinrar mig.

Som sagt, det är bra om den fortsatta beredningen av detta förslag i Finansdepartementet leder till att det inte blir någon beskattning av avfallsförbränningen.

Anf. 42 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det övergripande målet för avfallspolitiken är att öka materialåtervinning inklusive biologisk behandling med det som är möjligt och rimligt i ett miljömässigt helhetsperspektiv. En annan form av återvinning, väl så viktig, är energiåtervinning. Brännbart avfall används i dag i stor utsträckning som bränsle i kraftvärmeverk. BRAS-utredningen har framhållit att avfall därmed bör ses som i första hand en resurs. Utredningen har samtidigt konstaterat att avfallsbränslet konkurrerar på samma marknad som andra bränslen och att det har fördelen av att inte träffas av en normal bränslebeskattnings. Principiellt kan detta upp-

fattas som en snedvridning av konkurrensen i bränslesektorn som om möjligt bör rättas till.

Regeringen hyser uppfattningen, som jag är övertygad om delas av både interpellanten och Lennart Hedquist, att konkurrens på alla områden bör ske på så lika villkor som möjligt så länge den enskilde inte riskerar att komma i kläm. Hur denna uppfattning bör appliceras på avfallsförbränningen är, som jag sade, för tidigt att säga.

Anf. 43 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag kan bara bekräfta finansministerns uppfattning att konkurrens naturligtvis ska ske på lika villkor. Det handlar också om hur regelverken är utformade för vad konsekvenserna av dem blir. Om konsekvenserna av förslagen innebär att lokala lösningar i miljöarbetet försvåras och förhindras ska man nog tänka över förslagen en gång till. Om dessutom effekten blir den att andra, kanske sämre miljöalternativ används i stället för att använda avfallet som energiåtervinning, särskilt i det här fallet då det är fråga om bearbetat avfall, finns det all anledning att överväga att kanske inte lägga fram något förslag alls.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2004/05:555 om fastighetsbeskattningen

Anf. 44 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Lars Tysklind har frågat mig om jag är beredd att sänka procentsatsen för fastighetsskatten, om jag vill diskutera fastighetsbeskattningen över blockgränserna och vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att kombinationen av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt inte ska ge orimliga konsekvenser.

Först vill jag påpeka att de nya taxeringsvärden som Lars Tysklind refererar till bygger på den provtaxering som Lantmäteriet har gjort. Provtaxering innebär att man undersöker hur taxeringsvärdena genomsnittligt skulle förändras om alla aktuella fastighetsförsäljningar skulle beaktas. När provtaxeringen är klar går Lantmäteriet och Skatteverket igenom underlaget och gallrar bort köp som inte är representativa, till exempel expropriationsköp, slätköp och liknande. Det finns anledning att tro att siffrorna kommer att ändras, och det är inte möjligt att utifrån dessa preliminära siffror dra några säkra slutsatser.

Lars Tysklind säger att de undantagsregler som successivt införts visar att regelverket inte är hållbart. Jag håller inte med om detta. Genom att införa en begränsningsregel där fastighetsskatten i normalfallet inte ska överstiga 5 % av hushållets sammanlagda inkomst har det gjorts möjligt för permanentboende i exempelvis attraktiva kustområden att bo kvar. Numera gäller att den som omfattas av begränsningsregeln för fastighetsskatt också erhåller begränsning av den förmögenhetsskatt som är hänförlig till permanentboendet. Den dämpningsregel som införts gör att en höjning av taxeringsvärdet inte slår igenom fullt ut på fastighetskatteuttaget förrän efter tre år.

När det gäller frågorna om skattesatsen och om kombinationen mellan fastighetsskatt och förmögenhetsskatt är mitt svar följande.

Egendomsskattekommittén föreslog i sitt betänkande att procentsatsen för hur stor del av hushållens samlade inkomst som skulle betalas i fastighetsskatt skulle sänkas från 5 % till 4 % vid tillämpning av begränsningsregeln för fastighetsskatt. En sådan sänkning skulle också slå igenom på förmögenhetsskatteuttaget. Jag har ännu inte tagit ställning till detta förslag. Jag är därför inte beredd att lämna några besked vare sig om begränsningsregeln eller om en ändring av skattesatsen.

När det till sist gäller Lars Tysklinds andra fråga är jag naturligtvis alltid beredd att diskutera över blockgränserna, men i detta fall är det för närvarande inte aktuellt.

Anf. 45 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret, fast jag tycker inte att jag egentligen har fått några klargöranden utifrån mina frågor. Jag kan sträcka mig så långt att utifrån min synpunkt är det snarare ett icke-svar.

Jag kan förstå att finansministern börjar ifrågasätta om de här höjningarna stämmer. Det kan man väl göra i detalj kanske, men det är ju trots allt så att det ger en väldigt god fingervisning om vilka höjningar vi har att vänta. Det kommer att få orimliga följder för enskilda människor.

Svaret innehåller mycket kring olika regelverk som jag har en kritisk syn på. Vi kan se på begränsningsreglerna. Ur min synpunkt är det principiellt tveksamt att man har en regel där inkomsten kopplas till kapitalbeskattningen. Man får faktiskt med detta nya marginaleffekter. Sambeskattningen blir i det här fallet total, eftersom det är hushållets sammanlagda inkomster man ska räkna på.

Till detta kommer att de här begränsningsreglerna inte löser några ekonomiska problem för det stora flertalet. Då pratar vi om människor med normala inkomster. Man kan ta exempel på detta. Man kan ta exempel från min hemvalkrets i Bohuslän i kustsamhällena där. Man kunde lika väl ta det från någon storstadsregion naturligtvis. Det är inte så ovanligt att ett taxeringsvärde ligger på 2 ½ miljon i ett bohuslänskt kustsamhälle i dag fast man har ägt fastigheten länge. Man har blivit förmögen över tid utan att egentligen ha gjort någon åtgärd själv. Då är full fastighetsskatt på en sådan fastighet 25 000 kr. Om man i en familj har 400 000 i samlad inkomst, som väl inte kan anses vara speciellt mycket, får man med begränsningsregelns hjälp betala bara 20 000 kr. Men finansministern måste väl tycka att även 20 000 är väldigt mycket pengar för människor med vanliga inkomster.

Dämpningsregeln tas upp i svaret. Den innebär att man delar upp höjningen på tre år. Då anser finansministern att man får en ökad möjlighet att planera sin ekonomi. Men detta föder genast nya frågor. Vad ska den enskilde påverka under tiden? Det talas ofta i den här debatten om att staten behöver sina miljarder. Men vad ska den enskilde spara på? Vad innebär det egentligen att planera sin ekonomi? Vi kan väl ändå inte tolka det så illa – det hoppas jag verkligen inte att finansministern menar heller, men jag får ändå lyfta upp den tolkningen till ytan – att man har tre år på sig att sälja och flytta. Om man kan koppla det till radikal fördelningspolitik, som finansministern gjorde i en tidigare debatt, kan man verkligen ifrågasätta.

Jag tror att det stora problemet här från den socialdemokratiska regeringens sida är att man sällan talar om de enskilda individerna i systemet. Det går att prata om medelvärden, att ingen drabbas och så vidare. Men när det kommer till enskilda människor kan det inte vara rimligt att man behöver sätta sig i de här situationerna.

Jag kan bara konstatera att dagens system i princip har överlevt sig självt. Man måste göra någonting åt det. Det krävs omedelbara åtgärder för att få det rättvist och få bort de största orimligheterna i systemet. Jag kan bara beklaga att finansministern inte gör samma analys och får fram en liknande verklighetsbild.

Det tas ofta upp i diskussionen att pengarna går till en gemensam välfärd. Det borde då vara av en väldigt stor angelägenhetsgrad att man har ett skattesystem som har en legitimitet. Det är faktiskt det som förutsätter att man kan upprätthålla ett högt skatteuttag, om man anser att det krävs för att upprätthålla välfärden.

Min slutsats blir att eftersom det tydligen inte var aktuellt med några diskussioner över blockgränserna är det en ny regering som får ta sig an den här frågan för att få en förändring till stånd.

Anf. 46 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Finansministern anger i sitt svar att de preliminära provtaxeringarna inte utan vidare kommer att gälla. Han menar att man sedan ska dra bort köp som inte är representativa, till exempel slätköp, expropriationsköp och liknande. Innebörden av att man drar bort detta är att det kommer att bli ännu större taxeringsvärdehöjningar. Det blir ju effekten när man minskar med den typen av köp som i regel har betydligt lägre köpeskilling.

Nu har det gått ut siffror på de kraftigt höjda taxeringsvärdena i vissa områden. Interpellanten frågar om finansministern är beredd att sänka procentsatsen för fastighetsskatten, åtminstone från 1,0 till 0,9 för att i någon mån mildra de verkningarna.

När man tittar på regeringens inkomstberäkning i vårpropositionen får man intrycket att regeringen inte har tagit hänsyn till den kraftiga taxeringshöjningen i många områden, eller att regeringen har tagit hänsyn till detta och minskat fastighetsskattesatsen med 0,1 procentenhet.

Jag vill fråga finansministern: Vilken av de två sakerna är det som gäller? Har man inte tagit hänsyn till det, eller har man tagit hänsyn till det och räknar med att minska fastighetsskatten med 0,1 %?

Det system vi har leder till kraftigt höjd fastighetsskatt i de attraktiva områdena, det vill säga de områden som redan i dag har mycket hög fastighetsskatt.

Då har vi föreslagit ett tak. Finansministern kan naturligtvis säga att det gynnar dem som bor i de områdena. Det gör det ju i någon mening, men de betalar redan i dag den överlägset högsta fastighetsskatten. Det gör det svårt för väldigt många människor att bo kvar. Det är bakgrunden till att man kan åstadkomma en takregel som inte ger så stor sänkning av fastighetsskatten i Töreboda, där den inte är något större problem. De skulle ju få del av en generell fastighetsskattesänkning. I stället sätter man ett tak för fastighetsskatten i alla områden där den upplevs som starkt orättvis och illegitim för de människor som redan i dag betalar så oerhört mycket i fastighetsskatt.

Jag tycker att finansministern ska argumentera kring varför man ska fortsätta att ta ut hög fastighetsskatt i tillväxtområdena där man redan tar ut orimligt hög fastighetsskatt.

Prot. 2004/05:125
24 maj

Anf. 47 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har alldeles nyss kommit hem från Norge där vi har varit på besök med bostadsutskottet. Det kändes angeläget att få komma upp här och diskutera utifrån ett omvärldsperspektiv och höra hur man resonerar kring beskattning – inte minst fastighetsskatt – i våra nordiska grannländer.

Jag tycker att de frågor interpellanten har ställt är väldigt viktiga och väsentliga. Jag tänker förhålla mig mer till boendeperspektivet och inte fastighetsskattens konstruktion i sig, annat än att jag vill deklarera att man självfallet borde sträva efter att sänka fastighetsskatten.

I Finland har man betydligt lägre fastighetsskatt. I Norge har politiken, inklusive socialdemokratin, haft som målsättning att stimulera ägandet av den egna bostaden. Fastighetsskatten har där identifierats som en viktig faktor, det vill säga att man kommer ihåg att fastighetsskatt är något som påverkar boendekostnaden. Man har till och med gått så långt att man har avskaffat fastighetsskatten.

Folkpartiets ambitionsnivå är något modestare, men ändå nog så viktig. Vi har tydligt satt upp målet att fastighetsskatten måste sänkas.

Det är intressant att från finansministern höra argumentationen för varför man i dagsläget inte vill göra något. Jag kan konstatera att regeringen ofta har talat sig varm för olika typer av investeringsstöd för bygande. Det är ett produktionsstöd. Från Folkpartiets sida har vi år efter år påtalat att det viktiga är att se till att konsumenterna har möjlighet att efterfråga boende. Det handlar inte om att ha produktionsstöd som felriktar marknaden och driver på prisuppgången utan i stället om att satsa på konsumentstödet. Det kan man göra genom att se till att folk har råd att efterfråga. Skattepolitiken är också en viktig faktor.

Fastighetsskatten behöver förändras och reformeras. Vi kan konstatera, precis som Lars Tysklind var inne på, att det i Sverige slår väldigt hårt regionalt.

I Strömstad och Bohuslän liksom i Stockholmsregionen finns det sådana områden. Med de här preliminära beräkningarna är det många områden och regioner i Sverige som drabbas. Det gäller både permanentboende och dem som har fritidshus.

Jag tycker att det är viktigt att satsa på en reform som möjliggör för människor att äga sin bostad, att man ser fastighetsskatten som en del av boendekostnaden och att man möjliggör för människor att äga sin bostad. Jag tycker mig ofta höra i debatterna i riksdagen att det fortfarande är ett laddat begrepp. Låt oss komma ihåg att även de som bor i hyresrätt betalar fastighetsskatt. Om man talar om höga boendekostnader kan man inte passera frågan om skattebelastningen på boendet.

Med tanke på svaret som anger att regeringen med anledning av det pågående arbetet med en skattereform avser att återkomma vore det intressant att höra från finansministern om boendeskatterna och fastighetsskatten kommer att ingå. Det vore väsentligt och intressant att få veta.

Kommer det att leda till en sänkning av den skattebelastning som finns i form av fastighetsskatt?

Svar på
interpellationer

Anf. 48 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan. Jag har aviserat en samlad översyn av det svenska skattesystemet just för att undvika den här typen av debatter, där vi styckevis och delat diskuterar en skatt här och en skatt där i stället för att ta en samlad diskussion om vilka skattebaser vi bör eftersträva så stor politisk enighet som möjligt kring, vilka skatter som bör justeras i ljuset av det nuvarande europeiska medlemskap som Sverige har och så vidare.

I det sammanhanget kommer självklart även fastighetsbeskattningen att diskuteras.

Eftersom debatten upprepas i förhållande till den tidigare diskussionen vill jag bara kort säga att jag kan förstå att man ogillar justeringar inom ramen för ett system som man i grund och botten vill avskaffa.

Jag uppfattar nu en flykt från tidigare ståndpunkter, nämligen att avskaffa fastighetsskatten. Det har man exploaterat från de borgerliga partierna under många års tid. Nu, när man uppenbarligen prioriterar andra typer av skattesänkningar än att ta bort de 20 miljarderna, måste man fortsätta att blåsa under kritiken. Man är dock svaret skyldig när det gäller att presentera ett gemensamt förslag.

Om nu Folkpartiet vill avskaffa fastighetsskatten: När kommer den att avskaffas? Hur blir det med dämpningsregeln i händelse av en borgerlig regering? Kommer den att avskaffas? Kommer begränsningsregeln att avskaffas? Ni är svaret skyldiga.

Som svar på den sista frågan: Självfallet bör man i ett större skattepolitiskt sammanhang även se över fastighetsbeskattningen.

Anf. 49 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag tycker att finansministern försöker ta sig ifrån själva frågan genom att börja tala om vad de borgerliga partierna gör och inte gör. Det kan väl vara en relevant fråga i sig.

Om man ska föra den typen av debatt kan man se på den demonstration som var här ute där alla riksdagspartier utom Socialdemokraterna deltog. Hade ni varit där hade ni kanske hört att Vänsterpartiet och Miljöpartiet också har andra lösningar som de vill pröva.

Ur den synpunkten tror jag att borgerligheten har betydligt större utsikter att lösa problemet. Det beror på att vi har samma verklighetsbild. Vi ser problemet för enskilda människor. Vi vänder inte problemet, som finansministern när han i en tidigare debatt pratade om vart pengarna gick och att, som jag har nämnt i tidigare debatt, målen skulle helga medlen på något sätt.

Diskussionen om att avskaffa den här typen av skatt har naturligtvis drivits fram av de orimliga och orättvisa konsekvenser som människor upplever av beskattningen.

Finansministern är oss fortfarande svaret skyldig. Vilka åtgärder är man beredd att vidta? Måste inte finansministern ändå medge att dessa människor till viss grad har rätt när de säger att det inte är någon rimlig och rättvis skatt? Den tas inte ut efter bärkraft. Den gör att man måste flytta. Både vi och dessa människor skulle nog uppskatta att man åtminstone kunde erkänna att verklighetsbilden är sådan.

Man kan hitta lösningar på vägen. 20 miljarder är en oerhört stor summa pengar, som naturligtvis ska finansieras i ett budgetsammanhang.

Från Folkpartiets sida har vi sagt att den ska avvecklas över tid. Vi har finansierat det första steget genom att sänka procentsatserna i årets budgetförslag. Vi kan naturligtvis vara beredda att diskutera både tak och golv, som Moderaterna var inne på. Man kan gå över från lägesfaktorer till schablontänkande och så vidare. Det tror jag inte kommer att bli något stort problem för den borgerliga alliansen att lösa när man väl kommer så långt.

Nina Lundström tog upp ägandet, och det är oerhört viktigt. Jag har hört från mer än en person – det är en allmän uppfattning i de bohuslänska skärgårdssamhällena – att man nu lämnar tomtköerna. Ungdomarna vill inte bygga hus på dessa tomter, och en mycket bidragande orsak är att den utgift som fastighetsskatten innebär inte är överblickbar. Övriga kostnader kan man hantera och påverka, men just denna kostnad flyter omkring. Därför avstår man, prioriterar bort boendet och bor hellre någon annanstans.

Detta för med sig att staten genom sin skattepolitik bidrar till att göra dessa samhällen ännu mörkare på vintern. Det kan väl ändå inte vara regeringens mening att så ska bli fallet.

Vi var också inne på dämpnings- och begränsningsreglerna. Nog måste vi ändå ha lite rätt när vi säger att i ett system där man måste införa undantagsregler i princip varje år är det något fel i det grundläggande systemet. Detta måste förändras omedelbart.

Anf. 50 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag skulle önska att finansministern använde sin tid till att ge ett svar på min fråga om hur inkomstberäkningen är gjord. Jag uppfattade det så att man inte har tagit hänsyn till de höjda taxeringsvärdena när man gjort inkomstberäkningen. Alternativt, som sagt, har man tagit hänsyn till dem och tänkt sänka fastighetsskatten med någon tiondels procent. Det senare tror jag är högst rimligt att regeringen kommer att göra. Det är ju valår, och man vill antagligen inte få fullt genomslag för de höjda taxeringsvärdena.

Det stora problemet med nuvarande fastighetsskatt är att den slår så konstigt i takt med galopperande fastighetstaxering, och då är enda möjligheten att åstadkomma ett tak. Fastighetsskatten är inte ett stort problem i många delar av landet, men den är ett mycket stort problem i de delar som nu drabbas av de kraftigt ökade taxeringsvärdena.

Det är därför vi moderater har anammat den här takregeln, som egentligen utformades av Småhusägare mot fastighetsskatt. Vi har haft den sedan 2002, om inte finansministern har noterat det tidigare. I det sammanhanget har vi haft fullt klart för oss att en avveckling av fastighets-skatten i det korta eller medellånga perspektivet inte är möjlig. Det viktiga är att börja äta fastighetsskatten bit för bit, och då har vi tagit de bitar först som är mest skadliga.

Jag tror att finansministern kan vara fullständigt lugn för att det råder en samsyn inom alliansen om att börja göra något åt fastighetsskatten. Där är vi fullständigt eniga.

Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Finansministern vill diskutera vad alliansen har för förslag. Det är naturligtvis intressant, och det försöker vi också beskriva

härifrån talarstolen. Vi har en mängd olika förslag, inte minst för att ta ut en tydlig riktning vart vi vill gå. Men finessen är att finansministern har makten. Finansministern och regeringen sitter på makten. Ni kan närsomhelst återkomma till riksdagen med förslag på vad man skulle kunna göra. Då behövs naturligtvis en viljeinriktning, en tydlig riktning på vad man vill. Jag måste säga att av det jag hör härifrån talarstolen och i den allmänna debatten går det i dag inte att utröna vad regeringen vill.

Jag vill påstå att det viktiga nu är att möjliggöra för människor att äga sin bostad eller sitt fritidshus. Sedan förutsätter naturligtvis det statsfinansiella läget att man tar steg i en sådan takt att man har en fullständig finansiering och att staten har goda finanser. Det har Folkpartiet sagt år efter år.

Vi har ett tydligt mål: Vi vill sänka fastighetsskatten. Då får man ta det i den takt det går. Men vad är regeringens mål? Jag hör statsråd efter statsråd – det kan gälla statsråd som håller på med samhällsbyggnad eller finansministern – som aldrig någonsin vill peka ut riktningen vad gäller fastighetsskatten. I stället säger man i allmänna ordalag att detta inte är möjligt och att man anser att detta är en viktig skatteinkomst så det tänker man inte göra någonting åt.

Därför vill jag återigen ställa frågan: Vad är regeringens mål när det gäller möjligheten att äga? Kommer ni att sänka fastighetsskatten?

Anf. 52 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag ska svara på Lennart Hedquists fråga om inkomstberäkningen. Självfallet baseras den på nuvarande regelverk. Något annat vore helt orimligt.

Sedan handlade det om att börja göra någonting åt fastighetsskatten. Tittar man bakåt i tiden ser man att denna skatt som få andra skatter hela tiden varit föremål för justering på regeringens förslag. Begränsningsregeln har införts, likaså dämpningsregeln. Skattesatsen har sänkts. Därtill har fribeloppet i förmögenhetsskatten, som har direkt koppling till fastighetsbeskattningen, justerats. Hade vi varit okänsliga för den opinion som finns och de problem som människor upplever kring denna stabila skatt, som alla ekonomer ser som mycket viktig i ett skattepolitiskt perspektiv, hade vi inte gjort dessa justeringar. Är det någon skatt i skattesystemet som varit föremål för uppmärksamhet och förändring är det denna.

Vi följer som sagt utvecklingen noggrant, men för dagen är det inte aktuellt att ge några andra besked än detta.

Anf. 53 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Det är ganska tydligt att vi inte når något slags enighet i detta.

Nu har finansministern två minuter på sig här på slutet. Jag skulle vilja att finansministern under dessa två minuter ger något råd till de fastighetsägare som vet – de har nämligen de krassa siffrorna inpå livet – att deras ekonomiska situation förändras trots alla regelförändringar som finansministern står här och redovisar. Vad ska de göra? Vad ska de spara på? Hur ska deras situation kunna lösas över tid?

Det är ju ändå de människorna som drabbas. Till syvende och sist slår alla system vi beslutar om här i riksdagen mot någon enskild. Därför

tycker jag att de som har makten är skyldiga dessa människor ett svar på den frågan.

Det kan inte vara rimligt att man inom vissa delar av landet går och diskuterar en skatt. Jag vet inte om finansministern har rört sig i dessa trakter där människor så fort man träffar dem diskuterar en skatt och känner oro för hus och hem. Det kan inte vara en rimlig och naturlig situation. Därför måste det naturligtvis till någon typ av akuta förändringar som gör att man ser att det går i rätt riktning.

Jag har inte mycket mer att säga. Om finansministern tar till sig lite av den här argumentationen och fokuserar på boendeskatteerna tror jag inte alls att det är omöjligt att få en lösning på detta problem. Som det är nu blir det en skattehöjning när marknaden bestämmer en skattehöjning på 7 miljarder, pengar som regeringen tydligen har tänkt göra någonting annat med. I en annan debatt kan vi kanske få ett svar på vad de 7 miljarderna ska gå till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Svar på interpellation 2004/05:580 om kvinnors skyddsbehov

Anf. 54 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Rosita Runegrund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att kvinnors rätt till skydd i realiteten tas i beaktande.

Kvinnors särskilt utsatta situation i asylprocessen har sedan länge uppmärksammat av regeringen. Bland annat infördes redan 1997 en särskild skyddsgrund i utlänningslagen som ger asylsökande möjlighet att stanna i Sverige om de känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

För drygt två år sedan tillsatte regeringen en utredning för att bland annat se över kvinnors skyddsbehov. Förra året överlämnade regeringens utredare betänkandet *Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse*. Som jag nyligen angav i mitt frågesvar till Martin Andreasson bereds för närvarande en lagrådsremiss inom Regeringskansliet med innebörden att personer som känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning ska kunna betraktas som flyktingar. Min bedömning är att regeringen ska kunna fatta beslut om lagrådsremissen inom en nära framtid.

Prot. 2004/05:125
24 maj

Svar på
interpellationer

Migrationsverket har vidare på uppdrag av regeringen utarbetat riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre ska uppmärksammas i asylprocessen.

Verket har till regeringen redovisat hur arbetet med att genomföra riktlinjerna bedrivits och ska bedrivas framöver. Av denna redovisning framgår bland annat att ett kontinuerligt arbete pågår för att stärka skyddet för kvinnorna i asylprocessen i enlighet med riktlinjerna.

Rosita Runegrund uppmärksammar det låga antal kvinnor som fått uppehållstillstånd enligt den så kallade könsbestämmelsen i utlänningslagen och hänvisar till Migrationsverkets rapport från 2001 om praxis för asylsökande kvinnor mellan åren 1997 och 2000. Jag vill framhålla att det totala antalet kvinnor som fått uppehållstillstånd på denna grund har fördubblats under de senaste fyra åren. Det är visserligen fortfarande ett litet antal. En förklaring till detta är att den asylsökande anför sådana grunder till stöd för sin asylansökan att dessa grunder i stället bedöms utgöra skäl för att bevilja personen i fråga uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande på grund av risk för tortyr med mera. Migrationsverket för inte statistik över vilka skäl som åberopas i olika ärenden utan registrerar endast enligt vilken bestämmelse tillstånd beviljas. Det framgår inte av statistiken i vilken omfattning könsrelaterad förföljelse har lett till uppehållstillstånd enligt flyktingbestämmelsen eller den så kallade tortyrbestämmelsen.

Rosita Runegrund hänvisar även till ett enskilt ärende. Utlänningsmyndigheterna handlägger helt självständigt enskilda ärenden. Jag får enligt grundlagen inte besluta eller på annat sätt försöka påverka hur en myndighet ska hantera ett enskilt ärende såvida myndigheterna inte överlämnat det till regeringen.

Frågor om kvinnors skyddsbehov kommer även i fortsättningen att vara högt prioriterade av regeringen och dess myndigheter. Jag kommer även efter ikraftträdandet av en ny lagstiftning att noga följa hur myndigheterna arbetar med frågor om kvinnors asylskäl.

Då Rosita Runegrund, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Ulrik Lindgren i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 55 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Tack, ministern, får jag säga för interpellanten Rosita Runegrunds del. Gissningsvis är Rosita inte helt nöjd med svaret och inte riktigt jag heller.

Jag har vid ett par tillfällen tidigare debatterat med statsrådet i interpellationsdebatter, då med fokus på de apatiska flyktingbarnen. Svaren då, i text och i det muntliga utbytet, har varit ungefär att allting har varit hanterat på näst intill bästa sätt, alla vederbörliga hänsyn har tagits och vi kämpar på med olika utredningar. Detta har samtidigt stått i stark kontrast till hur verkligheten har sett ut. Den har talat ett helt annat språk. Utvisningarna av de apatiska flyktingbarnen fortsatte.

Möjligen har vi nu en förändring. När myndigheterna överlämnat ett ärende till regeringen för bedömning sker i och för sig inga avvísningar, just nu i alla fall inte av apatiska flyktingbarn, och kanske, kanske är en ny praxis på väg.

I alla fall tycker jag att sättet att svara går igen i interpellationen om kvinnors skyddsbehov. Det andas lite samma teknik som vi har sett i debatten om de apatiska flyktningbarnen. Den skriftliga texten från vår minister håller med i en hel del stycken, alla goda ord finns på plats, och regeringen kämpar på.

Det som möjligen kan tolkas in som positivt i det skriftliga svaret är att det totala antalet kvinnor som fått uppehållstillstånd enligt den så kallade könsbestämmelsen i utlänningslagen har fördubblats de senaste fyra åren. Men vi vet att det är mycket få som får stanna över huvud taget i Sverige. Det är bara 10 % av de asylsökande som får asyl. De som får stanna på grund av de så kallade könsbestämmelserna är mycket få, som också statsrådet redovisar i svaret.

I denna interpellation påminner Rosita Runegrund, som Kristdemokraterna och andra partier och andra politiker gjort ett antal gånger tidigare, om utredningsbetänkandet *Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse*, som kom förra året. Flera författningsändringar föreslogs som skulle stärka skyddet för kvinnor. Men någon proposition har vi icke sett. Den har inte lagts fram. Frågan kvarstår alltså: När kommer denna proposition som ska förbättra omhändertagandet och bemötandet av kvinnor som behöver ett särskilt bemötande?

I statsrådets skriftliga svar i dag står det att ”inom en nära framtid” ska det komma en lagrådsremiss i denna sak. Vad är ”nära framtid”? Är det fem år, på måndag eller vad kan det innebära?

Efter lagrådsremiss ska då propositionen komma, kan ministern ge något tidsbesked om detta?

I svaret uppger statsrådet att kvinnors utsatta situation i asylprocessen sedan länge har uppmärksammats av regeringen. Sedan 1997 har vi en särskild skyddsgrund i utlänningslagstiftningen. Om välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning finns ska det beaktas särskilt. Har den här skyddsgrunden använts i egentlig mening? När vi har tagit del av enskilda ärenden är det svårt att inte gripas av undran. När ska egentligen denna lagstiftning användas, när den uppenbart inte används i ett antal enskilda ärenden?

Anf. 56 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det här är inte första gången som migrationsministern och jag för en debatt i den här frågan. I höstas debatterade vi just om riktlinjer som Migrationsverket tagit fram på uppmaning av regeringen om hur kvinnor ska bemötas i asylprocessen. De gäller både själva utredningen och mottagandet, men också hur myndigheterna ska ta särskild hänsyn till att kvinnor kan ha andra behov av skydd än män.

Den gången sade migrationsministern att de här riktlinjerna aldrig skulle följas helt eftersom Migrationsverket ständigt byter personal. De här orden har inte lämnat mig någon ro. Jag skulle vilja säga att det är samma sak som om ett sjukhus skulle säga: Tyvärr kan en del operationer bli fel, för vi har inte hunnit utbilda de nya läkarna. En läkare som gör fel blir anmäld. En beslutsfattare på Migrationsverket kan göra fel utan att något händer. Det gäller ju liv i båda fallen. Varför ska kvinnor offras under tiden som man håller på att lära sig?

Fru talman! Det är välkommet att det kommer en lag som ger förföljda kvinnor skydd, men om de riktlinjer som finns följdes är jag över-

tygad om att fler kvinnor redan i dag skulle ha fått skydd som skyddsbehövande i övrigt. I mars, i samband med kvinnodagen, gick migrationsministern ut och sade att i maj kommer förslaget som ger asylsökande kvinnor samma rättigheter som asylsökande män. Det är en vecka kvar tills maj är slut. När kommer förslaget? Jag ställer samma fråga som Ulrik Lindgren.

Fru talman! I ett TT-meddelande säger ministern också att den typiske flyktingen enligt Genèvekonventionen är en man som söker asyl av politiska skäl, inte en kvinna som flyr från sitt land efter att ha blivit utsatt för övergrepp på grund av sitt kön. Det är bra sagt, och jag håller med. Men då kan man väl också förvänta sig någon förändring?

Det framgår också av TT-meddelandet att handläggare ska uppmanas att intervjua kvinnorna separat. Men det behöver man väl inte vänta med tills lagförslaget går igenom? De riktlinjer som finns innefattar även detta. Jag hinner inte gå igenom alla detaljer i riktlinjerna, men det finns med sådana saker som att kvinnor ska tillfrågas om de vill ha en kvinnlig tolk och handläggare. Och så ett direkt citat: "Särskilt viktigt kan det vara för kvinnan att förvissa sig om att uppgifterna inte förs vidare till mannen eller familjen i övrigt."

Fru talman! I riktlinjerna finns också med att kvinnor löper större risk än män. Hänsyn måste tas till varifrån kvinnorna kommer. Även om landets lagar säger en sak kan verkligheten vara en annan. Särskilt påpekas att ensamma kvinnor med minderåriga barn är mer sårbara än andra. Många kvinnor blir ensamma för att de stöts bort av mannen när han får veta att hon blivit våldtagen. I många kulturer anses den som blivit våldtagen förtappad. Det är inte helt ovanligt att hela släkten, både mannens och kvinnans, stöter bort henne och till och med hotar med hedersmord. Dessutom får kvinnan ofta beskedet i avslagsbeslutet att om hon blir hotad kan hon vända sig till polisen i landet – samma polis som våldtog henne!

Ska fler kvinnor offras innan riktlinjerna följs och innan lagen kommer? Och vad händer med barnen? Det återkommer jag till i mitt nästa inlägg. För det här med kvinnors skyddsbehov och barn hänger faktiskt ihop.

Anf. 57 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag är helt enig med Anne-Marie Ekström om att kvinnors skyddsbehov och barn hänger väldigt nära ihop. Vad jag har sagt, och vad jag tror att Anne-Marie Ekström också refererade till, är att den typiske flyktingen anses vara en man. Om Genèvekonventionen, som skrevs för 50 år sedan, brukar jag säga, lite slarvigt kanske, att den skrevs av män för män. Vad man såg framför sig då var ju en flykting som kom från andra sidan järnridån. Det var en politisk kämpe, en fackföreningsman och så vidare, som flydde undan myndigheternas förföljelse. Man såg framför sig att det var en man.

Vad som har hänt de senaste decennierna är ju att vi har fått en ny värld, en globaliserad värld. Muren har fallit, men vi ser också att de konflikter som finns i världen ser annorlunda ut. Vi ser väldigt mycket konflikter med etniska förtecken. Konflikter med etniska förtecken syftar kanske inte enbart till herravälde över jord och land utan mer till att förstöra och förgöra en etnisk grupp. Vad man då riktar in sig på i krigfö-

ringen är ju ofta kärnan i en kultur, kärnan i en etnisk grupp. Det är reproduktionen, det vill säga kvinnor och barn. Medvetenheten om hur det ser ut har ju vuxit fram både internationellt, inom EU och här hemma.

Det är också bakgrunden till att den här särskilda lagbestämmelsen infördes 1997, om att man skulle få skydd om man är förföljd på grund av sitt kön. Den här skyddsgrunden används i alltför liten utsträckning, säger Ulrik Lindgren. Det är också helt riktigt. Vad vi såg i den rapport som Migrationsverket och Utlänningsnämnden presenterade var just att de här olika skyddsgrunderna överlappar varandra, det vill säga att väldigt många flickor som riskerar könsstympning och kvinnor som riskerar förföljelse på grund av sitt kön i stället fick skydd på andra grunder. Kvar blev alltså detta, som inte användes särskilt ofta.

Nu har vi den processen att det här ska bli flyktinggrundande. Jag har sagt att jag räknar med att regeringen ska fatta beslut om en lagrådsremiss inom kort. Jag talar då om veckor. Därefter kommer vi så snart som möjligt att lägga fram en proposition till riksdagen.

Sedan var det väldigt bra att Anne-Marie Ekström tog upp det här som har förföljt henne, det som jag har sagt tidigare, så att vi får reda ut det. Det är inte så att jag har sagt att de här riktlinjerna aldrig kommer att följas eftersom man byter personal. Vad jag har sagt är att det här med riktlinjerna och implementeringen av riktlinjerna är en kontinuerlig process. All nyanställd personal måste också gå igenom utbildningen så att man hela tiden håller den här nivån. Det är mycket nyanställd personal på Migrationsverket, och det är oerhört viktigt att de nyanställda juristerna också får den här medvetenheten, går den här utbildningen och får lära sig alla dessa riktlinjer. Det är en kontinuerlig process som måste fortgå.

Anf. 58 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag tackar för beskedet att lagrådsremiss angående att stärka skyddet för kvinnor i asylprocessen kommer om några veckor. Följdfrågan blir då naturligtvis: När kan vi se en proposition på väg till riksdagen? Blir det i år eller när kan det komma att inträffa?

Angående skyddsgrunden och om den används säger Barbro Holmberg här att det är svårt att urskilja när den används och inte används. Det är klart att det kan medföra bekymmer. Vi vet att Migrationsverket också har kritiserat sig självt för bristande förmåga att se kvinnors skyddsskäl, och därmed också svårigheter att tillämpa denna skyddsgrund som nu har funnits i åtta år, sedan 1997. Det kan vara svårt om kvinnor kanske inte omedelbart uppger "könsskäl", som det heter, för sin flykt. Det är oerhört viktigt att Migrationsverket kan bemöta kvinnor i asylprocessen på ett mycket professionellt och respektfullt sätt för att man också ska få fram de verkliga skälen till att man har flytt och lämnat sitt land.

I den här interpellationen har vi ju illustrerat med ett enskilt ärende som handlar om en svårt misshandlad kvinna som också har fått sina barn misshandlade. Detta verkar inte ha haft någon som helst relevans för uppehållstillståndet. Det gör att man tvivlar på våra myndigheters förmåga att faktiskt tillämpa det som vi alla säger, tydligen också vårt statsråd, nämligen att det är klart att vi ska tillämpa det som nu har funnits i åtta år om särskild skyddsgrund för kvinnor – i synnerhet om det också är minderåriga barn inblandade. Jag tackar för att det ändå finns någon form av medgivande här av att allt inte är fullkomligt. Det finns en hel del att

jobba med när det gäller Migrationsverkets förmåga att beakta kvinnors skyddsskäl.

I det här fallet är det också så att den som vi refererar till i interpellationen är en kvinna som har flytt från USA. Det här kan ju föranleda misstanken att någon reflex slår på hos personalen som möter kvinnan om att från en demokrati som USA finns det ingen anledning att fly, utan då ska man med automatik tillbaka. Men så ska det inte vara som jag förstår det. Som inte minst statsrådet har betonat ska ju skälen för att man ska få stanna i Sverige prövas individuellt. En följdfråga här måste då bli: Tillämpas det någon form av automatik som säger att när man kommer från en demokrati åker man tillbaka? Vad säger ministern om en kvinnas rätt att prövas individuellt, inte utifrån varifrån man kommer?

Sedan finns det en fråga som väcks när man tänker på olika exempel. Hur tillämpas egentligen anhöriganknytningen? Det är naturligtvis inte ett direkt skyddsskäl, ett skäl för att få stanna, men det känns ändå väldigt naturligt och förnuftigt egentligen.

Har det blivit så försnävat när det gäller att pröva anhöriganknytningen som det verkar? Det finns ju en rad kriterier uppställda för när man ska få stanna, till exempel hur länge man har bott tillsammans innan, om det finns hushållsgemenskap med mera. I praktiken har också den faktorn raderats när det gäller möjligheten att få stanna i Sverige. Hur ser statsrådet på möjligheten till och behovet av en översyn av anhöriganknytningen när mor–dotter-relation till exempel inte räcker till?

Anf. 59 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det är bra att vi är överens om att kvinnor har särskilda asylskäl. Men varför är det så, migrationsministern, att kvinna efter kvinna som egentligen, om man följde riktlinjerna, har egna skäl att få stanna inte får det? Ofta har de här kvinnorna barn, och många gånger små barn. Det kanske är barn som själva har utsatts för övergrepp eller har bevittnat hur mamman har blivit utsatt.

Jag återkommer till barnen. När kvinnorna mår allt sämre efter avslag och hot från släkt finns det risk att hon inte klarar av att ta hand om barnen. Det gör att barnen också mår dåligt. Jag tycker inte alls att det är konstigt att barn som har varit med om detta och som har mammor som inte blir trodda eller får hjälp att bearbeta sina hemska upplevelser blir allt sämre och till och med vänder sig bort från världen och blir apatiska.

Fru talman! Ett annat scenario när det gäller små barn, men även något större, är att barnen måste omhändertas och placeras i fosterfamilj. Omhändertagna barn som avvisas ska migrationsministern och jag debattera nästa vecka, och apatiska barn har vi debatterat hela våren, men jag kan inte låta bli att ta upp detta i det här sammanhanget när det gäller kvinnors skyddsbehov. Som jag sade i mitt förra inlägg hänger det ihop.

Fru talman! I går försökte jag få mitt barnbarn att säga tre ord tillsammans. Han är inte så gammal. Det tog tid, men det gick, och jag är ganska tålmodig. Nu ska migrationsministern få en läxa till nästa vecka. Jag ber att migrationsministern tränar på att säga: Sverige följer barnkonventionen.

Anf. 60 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det tränar jag ofta på. Jag säger det ganska ofta. Sverige följer barnkonventionen. Men jag lovar att fortsätta att träna till nästa vecka.

Ulrik Lindgren frågar om rätten till individuell prövning. Det är naturligtvis just precis så. Sverige har oerhört starkt drivit just den individuella prövningen. Vi har ju haft en diskussion i EU, som Ulrik Lindgren kanske känner till, som handlar om att vissa länder vill ha listor för säkra länder. Jag tror att det var det som Ulrik Lindgren var inne på. Det innebär att man helt enkelt inte har individuell prövning, utan man ser bara att de kommer från det och det landet, och alltså blir det avslag. Sverige har drivit oerhört starkt i EU att det alltid måste vara en individuell prövning, och detta oavsett varifrån den asylsökande kommer. Vi har i dag asylsökande som kommer från Frankrike, Grekland, Tyskland och från USA, som Ulrik Lindgren säger. Man måste alltid titta på det enskilda ärendet.

Sedan måste man naturligtvis också titta på vilken risk det finns för förföljelse av dessa personer och om staten som vederbörande kommer ifrån har en möjlighet att själv skydda den personen. Hur ser rättsstrukturen ut i till exempel USA? Hur ser polisväsendet och rättsväsendet ut i till exempel USA? Det vägs naturligtvis in när man bedömer en asylsökande från USA.

Vi är helt överens när det gäller mödrar och barn. Det är klart att det hänger ihop. Barn är väldigt beroende av sina föräldrar. Det betyder väldigt mycket för barnen hur till exempel mamman mår.

Det är inte så som Anne-Marie Ekström tycks tro att riktlinjerna anger huruvida kvinnor ska få uppehållstillstånd eller inte. Riktlinjerna handlar om hur vi ska kunna se kvinnors särskilda asylskäl, det vill säga hur kvinnors särskilda asylskäl ska uppmärksammas i asylprocessen. Här är det väldigt viktigt, som det också står i riktlinjerna, att man skapar ett förtroende och ser till att det är en lugn miljö runt den här kvinnan i asylutredningen. Som Ulrik Lindgren, tror jag, var inne på tidigare är många kvinnor också rädda för att berätta detta. Därför är det oerhört viktigt att kvinnan får välja, och där behöver vi inte alls vänta på lagstiftningen, utan det är någonting som står i riktlinjerna. Kvinnan ska välja om hon vill ha en kvinnlig tolk, ett kvinnligt ombud, kvinnlig utredare och så vidare. Sådana saker är väldigt viktiga när det gäller utredning av kvinnors asylskäl.

Sedan står det också i riktlinjerna att man rekommenderar att också beslutsfattare ska vara närvarande. Något som jag tror är oerhört viktigt när det gäller kvinnor är sekretessbestämmelser. Det finns ju många kvinnor som har varit med om förfärliga saker som de inte ens vill berätta för sin man. Därför är det oerhört viktigt att man också ser till att kvinnan får en egen tid och att man håller hårt på sekretessen. Det finns också med i riktlinjerna.

Anf. 61 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag lyckades inte uppfatta om jag fick något klart besked av statsrådet om när propositionen kommer. Statsrådet får gärna återkomma med det i sitt sista inlägg.

Prot. 2004/05:125

24 maj

*Svar på
interpellationer*

Beträffande frågan om skyddsgrunden könsskäl används finns det en blandad kompott att ta del av. Det finns en hel del att fortsätta att förbättra där. Jag uppfattar att Barbro Holmberg kommer att arbeta ihärdigt med att det som instruktionerna talar om faktiskt blir tillämpat, för allt är minsann inte frid och fröjd vid beaktandet av kvinnors skyddsskäl.

Tack för beskedet att det ska vara en strikt individuell prövning. Man ska inte automatiskt åka ut bara för att man råkar komma från en demokrati.

Sedan skulle jag vilja höra lite mer om tillämpningen av anhöriganknytningen. Mor-dotter-relation duger inte, inte ens när dottern är ensamstående med små barn. Jag tycker att det låter som en brist på sunt förnuft helt enkelt. Det finns så många kriterier uppsatta för detta med anhöriganknytning att det skälet knappt heller kan användas för att få stanna hos oss i Sverige.

Fru talman! Jag tycker att det finns anledning att påminna oss om historiens erfarenhet. Historieprofessor Klas Åmark intervjuades i Vetenskapsradion med anledning av 60-årsminnet av andra världskrigets slut. Han varnade för att Sverige gör om samma misstag som i början av världskriget. Fram till april 1940 var vi oerhört restriktiva med flyktingpolitiken. Det blev en förändring den 9 april 1940 när Danmark och Norge ockuperades. Men egentligen hände ingenting radikalt i flyktingpolitiken förrän i oktober 1943.

Frågan är: Känner sig ministern helt lugn över policy och praxis i Sverige i dag? Eller finns det anledning till ruelle och dålig sömn om natten?

Anf. 62 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! När det gäller lagrådsremissen talar vi om veckor. Jag räknar med att vi ska kunna lämna en proposition under våren. Det går inte att ange någon exakt tidpunkt, men det ligger väldigt nära i tiden. Propositionen innebär att man kommer att upphöra att använda den paragraf som nu handlar om skyddsskäl. I stället kommer man att bedöma detta som flyktinggrundande, vilket jag tror är en oerhört viktig principiell förändring.

När det sedan gäller familjeåterförening är lagstiftningen sådan att barn under 18 år har rätt att återförenas med sina föräldrar i Sverige. När det gäller vuxna barn är det ingen absolut rättighet. Det är naturligtvis en rad olika faktorer som man väger in i bedömningarna, till exempel tidigare vistelse i Sverige. Men helt klart är det så att barn under 18 år har rätt att återförenas med sina föräldrar i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:588 om fallet Maarouf

Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig om fallet Maarouf. Hon har bland annat frågat hur jag avser att agera för att säkerställa rättssäkerheten för en människa som på grund av misstag gjorda av svensk

domstol inte kan söka uppehållstillstånd på de rätta grunderna och därmed inte får sina rättigheter tillgodosedda och, som Yvonne Ruwaida nämner, hamnar i en försämrad situation. Hon har även frågat mig hur jag avser att agera för att en förälder som av svenska ambassaden varken får visering eller information om att han eller hon frångits vårdnaden om sitt barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Eftersom frågeställningarna utgår från ett enskilt fall kommer mitt svar att begränsa sig till vad som generellt sett gäller i situationer av det här slaget.

Underåriga barn har enligt utlänningslagen en principiell rätt till uppehållstillstånd i Sverige om någon förälder är bosatt här. Omvänt finns emellertid inte en sådan ovillkorlig rätt för en förälder att få uppehållstillstånd på grund av anknytning till ett barn. Det finns emellertid möjligheter att genom så kallad särskild anknytning till Sverige bevilja ett sådant tillstånd om barnet inte kan återförenas med föräldern utomlands. En huvudförutsättning för uppehållstillstånd på grund av anknytning är givetvis att anknytningspersonen bor i Sverige. En bedömning måste göras i varje enskilt fall. Gemensam vårdnad kan utgöra ett skäl för att bevilja uppehållstillstånd, men som jag nämnt finns inte någon ovillkorlig rätt till uppehållstillstånd för en förälder som vill återförenas med sitt barn i Sverige.

Visering kan beviljas av familjeskäl, till exempel då en förälder önskar utöva umgänge med sitt barn. Att föräldern i det enskilda fallet har vårdnaden om barnet kan utgöra ett starkt skäl för att bevilja besöksvisering men medför inte med automatik en rätt till visering.

Anf. 64 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Med anledning av fallet Maarouf tänker jag ta upp en del principiella frågeställningar. Jag hoppas kunna få svar på alla, för jag tycker inte att svaret från Barbro Holmberg var särskilt uttömmande.

Min första fråga är: Hur ska Migrationsverket och Utlänningsnämnden agera i ärenden som rör visum för föräldrar som har barn i Sverige för att en förälder ska ha möjlighet att agera för att få möjlighet att ha kontakt med sitt barn i enlighet med socialtjänstlagens rättighet till umgänge?

Min andra fråga är: Hur ska Migrationsverket och Utlänningsnämnden agera i ärenden som rör visum för föräldrar som har barn i Sverige för att en förälder som är utländsk medborgare ska ha möjlighet att agera i fall där man måste kunna göra en polisanmälan eller driva en fråga i domstol för att rätta till ett misstag?

Min tredje fråga är: Hur tungt vägande är det att en förälder på orätta grunder, till exempel genom misstag gjorda av svensk domstol, har blivit frångagen möjligheten till umgänge med sina barn när man ska ta ställning till graden av anknytning till Sverige, detta speciellt i fall där en förälder blivit frångagen möjligheten till umgänge under merparten av ett barns uppväxt?

Min fjärde fråga: Om någon i Sverige bosatt person har blivit av med möjligheten att umgås med sina i utlandet bosatta föräldrar på grund av felaktiga ageranden av både svenska myndigheter och domstolar under merparten av sin barndom, vilken hänsyn ska tas till detta när föräldern vill besöka barnet?

Min femte fråga är: Vilken hänsyn ska tas till detta när föräldern ansöker om uppehållstillstånd?

Fallet Maarouf är ett av de mest skrämmande fall som jag har mött när det gäller hur vi inte har värnat en förälders och ett barns rättigheter att umgås med varandra. Detta har skett därför att både svenska ambassaden och svensk socialtjänst har agerat på ett felaktigt sätt. Svensk domstol har gjort misstag som har erkänts som misstag av Justitiekanslern.

Dessa två människor är trasiga människor i dag, för de har inte fått umgås med varandra under nästan hela barnets uppväxttid. Anledningen är en psykiskt sjuk mamma som gjorde en förfalskning där hon hävdade att pappan fränsade sig vårdnaden.

Det här fallet väcker väldigt många viktiga frågor. Jag kan inte låta bli att tro – jag vill ändå nämna det – att det här barnet har drabbats därför att hennes mamma är svensk, socialt svag som psykiskt sjuk, och hennes pappa är arab, tunisier. Den här familjen har drabbats av en diskriminering och ett utanförskap. Men jag önskar ändå mer principiella svar på de frågor jag har ställt.

Jag hävdar att den här pappan hade haft uppehållstillstånd i Sverige och fått umgås med sitt barn om vi hade agerat annorlunda. Har man blivit framtagen sitt uppehållstillstånd på grund av misstag som har gjorts, har man då inte rätt att få tillbaka det fastän barnet är 18 år i dagsläget?

Jag vet att du inte kommer att ge något svar om det enskilda fallet.

Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag är rädd att den här debatten kommer att halta lite eftersom det här väldigt mycket utgår från ett enskilt ärende, ett mycket komplicerat enskilt ärende om jag förstår saken rätt. Vad jag ändå måste hålla mig till är de regler som gäller.

När det gäller barn och deras möjlighet att förenas med sina föräldrar finns det, som jag också sade i det tidigare interpellationssvaret, en rättighet för barn att återförenas med sina föräldrar som bor i Sverige. Barn under 18 år har den rättigheten.

Föräldrars rättighet att förenas med sina barn är inte, som jag också sade i svaret, en absolut rättighet, utan det är en rad olika omständigheter som myndigheterna ska väga in. Det man tittar på är då naturligtvis barnets ålder och medborgarskap. Har barnet svenskt medborgarskap kan det till exempel inte krävas att barnet återförenas med föräldrarna någon annanstans. Man tittar också på var den andra föräldern är bosatt. Man tittar på tidsaspekter. Man tittar lite grann på hur kontakten ser ut mellan föräldern och barnet, om de har försökt att upprätthålla kontakt genom till exempel brev eller på annat sätt. Man tittar också på föräldrarnas anknytning till hemlandet, om det finns en annan familj i hemlandet. Man tittar naturligtvis också på om vederbörande har begått brott eller inte, alltså den sökandes vandel.

På det sättet är det väldigt svårt att svara på hur tungt olika saker väger. Vad som görs är en samlad bedömning av en rad olika faktorer. Det är svaret på Yvonne Ruwaidas frågor.

Anf. 66 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Just nu pågår en förhandling med Barbro Holmbergs statssekreterare. Det finns ett litet papper om detta.

När det gäller frågan om anknytning är det naturligtvis en väldig skillnad om man söker när ett barn är under 18 år eller över 18 år, om ett barn är under 15 år eller över 18 år. Om en svensk domstol gjort ett misstag, är inte det faktorer som både Migrationsverket och Utlänningsnämnden i så fall måste ta hänsyn till?

Det handlar om misstag där domstolen inte tagit upp ett yrkande om att återfå vårdnaden som personen i fråga på felaktiga grunder blivit frångången, inte behandlat ett sådant yrkande och sedan dragit ut på förhandlingen under så lång tid att barnet hunnit fylla 18 år. Personen sökte om möjlighet att komma till Sverige för att träffa sitt barn som han inte fått ha någon som helst kontakt med, inte fått någon adress till, inte kunnat skicka några brev till, där barnet fått tro att pappan inte ville veta av det och befunnit sig i en fosterfamilj eftersom den enda släkting barnet har i Sverige är psykiskt sjuk och bor på ett hem. Han har frångåtits denna möjlighet trots att han fått rätt av JK, men barnet har då hunnit fylla 18.

Om domstolen hade gjort rätt skulle barnet ha varit under 15 och troligtvis hade pappan fått möjlighet till umgänge med barnet. Det skulle ha gjort att anknytningen bedömts på ett annat sätt.

När det gäller dessa två personer har vi i dag en flicka som inte gått i gymnasiet i Sverige. När hennes pappa skulle komma till Sverige skickade socialtjänsten henne till Grekland så att hon inte skulle kunna träffa pappan. Han har aldrig gjort någonting. Hon skickas till Grekland, pappan är här och i Grekland kan hon inte fullfölja sina studier, vilket betyder att hon inte gått i gymnasiet. Hon är över 18 år och utan gymnasieutbildning. I Sverige har hon ingen annan släkt än mamman, som är psykiskt sjuk. Pappan vill leva tillsammans med henne i Sverige så att hon kan fullfölja sin gymnasieutbildning, så att de kan ta igen de tolv år som de över huvud taget inte haft tillsammans.

Jag vet att statsrådet inte kan kommentera enskilda fall, men jag kan inte förstå den bedömning som Migrationsverket och Utlänningsnämnden i det här fallet gör när de inte tycker att det är fråga om anknytning när båda säger att de vill göra det här.

Nu har man inte kunnat söka uppehållstillstånd på rätta grunder – för man har sökt uppehållstillstånd – beroende på misstag gjorda av svensk domstol. JK har konstaterat att det i det här fallet gjorts helt fel, att det bryter mot svensk lag för så här ska man inte göra och domstolen borde ha agerat. Är det inte så – och det är en principiell fråga – att Migrationsverket och Utlänningsnämnden måste ta hänsyn till detta när de bedömer graden av anknytning och gör bedömningen av uppehållstillstånd? Ska de inte ställa sig frågan: Skulle han ha fått uppehållstillstånd om domstolen gjort rätt? Är inte det en rimlig fråga som de borde ställa sig?

Anf. 67 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det här är en haltande debatt eftersom det väldigt mycket handlar om ett enskilt ärende. Men även om det är ett enskilt ärende och jag inte kan kommentera det betyder det naturligtvis inte att enskilda ärenden inte är viktiga. Det är klart att det också ger en bild av vår lagstiftning.

Det Yvonne Ruwaida egentligen frågar mig är huruvida den här personen skulle ha fått uppehållstillstånd för ett antal år sedan. Mitt svar är

detsamma, nämligen att jag inte riktigt kan svara på det då det är samma sak där. Det handlar om en rad olika omständigheter. Det finns ingen absolut rätt för en förälder att få uppehållstillstånd när dess barn finns här i Sverige. Det är en rad olika omständigheter som vägs in. Som jag sade handlar det om barnets ålder, anknytning till hemlandet, om barnet bor i Sverige, den sökandes vandel – en rad olika omständigheter vägs alltså in. Hur man tidigare skulle ha bedömt kan jag inte svara på. Det är dock oerhört viktigt att noga titta på de här frågorna.

När det sedan gäller visering finns inte heller där någon absolut rätt att få visering till Sverige, men gemensam vårdnad eller möjligheter för barn och vuxna att umgås väger ofta väldigt tungt. Det kan jag säga gäller generellt. Man ser väldigt mycket på detta utifrån barnets bästa eftersom det ska stå i förgrunden, alltså barnets behov av kontakt. Beträffande viseringar generellt bifalls mellan 85 % och 90 % av dessa. Men återigen: En rad olika omständigheter ska vägas in.

Anf. 68 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Den här familjen har hamnat i ett moment 22 på alla möjliga plan. När pappan till exempel skulle söka visum till Sverige fick han nej, men han fick inte veta varför. Han visste alltså inte att han frångått vårdnaden. Han sökte gång på gång och tiden gick. När han väl fick veta att han frångått vårdnaden – vilket skedde när han kunde smyga sig till Arlanda och där bli häktad – var det för sent att göra en polisanmälan för då var ärendet preskriberat.

Det största offret är dottern. Det handlar om en svensk medborgare som varken haft sin mamma eller pappa under uppväxten. När det gäller umgänget med föräldrar är jag helt övertygad om att han skulle ha haft den rätten. Han skulle ha haft rätten till umgänge med sin dotter under den tiden, men många olika instanser – inklusive instanser som migrationsministern inte är ansvarig för, socialtjänsten till exempel – har agerat i strid med de grundläggande rättigheter som barn och föräldrar har till umgänge.

Om du inte är svensk medborgare men förälder är du totalt rättslös, och då gäller inte rätten till umgänge fullt ut. Och om du blivit illa behandlad av svensk domstol, svensk socialtjänst och andra svenska myndigheter straffas både du och ditt barn. Det är inte det samhälle jag vill ha.

Tunisien har årligen under tolv års tid tagit upp det här fallet med svenska UD. De hävdar att det är kidnappning av ett barn. De har tagit upp ärendet vid vartenda svensk-tunisiskt möte, och det är allvarligt att Sverige inte reagerat på det och försökt agera.

Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Även om jag inte kan kommentera enskilda ärenden betyder det inte, som sagt, att enskilda ärenden inte är viktiga. Jag tycker att Yvonne Ruwaida tar upp viktiga frågor. Det ger också en bild av hur lagstiftningen fungerar. Det handlar om visum. Visum ska ju underlätta utbyte mellan människor i olika länder och naturligtvis också underlätta möjligheten för föräldrar och barn att kunna umgås.

När det gäller lagstiftningen i övrigt har våra partier tillsammans nu en lagrådsremiss om ny instans- och processordning. Vi kommer att

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2004/05:569 om feministiskt självförsvar i skolan

Anf. 70 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Rossana Dinamarca har frågat mig dels vilka initiativ jag är beredd att vidta i skolan för att stärka unga kvinnor, dels vilka initiativ jag är beredd att vidta för att alla tjejer som så önskar ska få tillgång till träning i feministiskt självförsvar i skolan.

Låt mig börja med att slå fast att det är helt oacceptabelt att flickor och kvinnor blir utsatta för sexuella övergrepp i skolan eller någon annanstans eller att de är rädda för att gå ut ensamma. Den rådande könsmaktsordningen måste brytas och i detta arbete är skolan en viktig aktör.

Arbetet för jämställdhet och demokrati är en viktig del av skolans verksamhet. Jämställdhetsmålen finns formulerade i skollagen och läroplanerna. I skollagen stadgas att den som verkar inom skolan ska särskilt främja jämställdhet mellan könen samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 2 §).

Den 12 maj 2005 fattade regeringen beslut om att remittera ett förslag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i skolan med mera till Lagrådet. Lagförslaget innehåller åtgärder för att komma till rätta med trakasserier på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

Jag vill även lyfta fram några åtgärder som regeringen har genomfört för att stödja skolornas arbete med värdegrundsfrågor och för att motverka kränkande behandling och sexuella trakasserier. Regeringen gav Myndigheten för skolutveckling uppdraget att ta fram ett referensmaterial för att främja och intensifiera skolornas och kommunernas jämställdhetsarbete. Materialet *Hur är det ställt? Tack, ojämt!* ger en bakgrund till köns- och maktskillnader i skolan och samhället och visar hur könsmaktsordningen skapas och upprätthålls. Alla kommuner och skolor fick information och material hösten 2003.

För att stärka och stödja kommunernas kompetens på jämställdhetsområdet avsatte regeringen under perioden 2002–2004 medel för att utbilda pedagogiska resurspersoner för jämställdhet, så kallade genuspedagoger. Genom utbildningen ska deltagarna få kompetens att genomföra förändringar i förskolans och skolans jämställdhetsarbete. Ambitionen är att det ska finnas en sådan person i varje kommun år 2005. Hittills har 255 genuspedagoger från sammanlagt 145 kommuner utbildats. Myndigheten för skolutveckling ska presentera en utvärdering av utbildningen av genuspedagoger senast i december 2005.

Jag vill i detta sammanhang även nämna Socialdepartementets projekt Flicka, som arbetar för att synliggöra hur medier och reklam påverkar unga flickor och pojkar. En annan viktig tanke med Flicka är att hitta goda exempel och bra idéer och sprida dem vidare.

År 2002 avsattes 5 miljoner kronor för insatser att stärka flickors självförtroende och ge möjlighet till bland annat självförsvarsträning. Sammanlagt har 49 projekt tilldelats medel. En utvärderingsrapport från Göteborgs universitet visade att de projekt som i högsta grad bidragit till att påverka och förändra skolans vardag är de som tog ett helhetsgrepp om både flickors och pojkars självförtroende samtidigt som man ökade lärarnas medvetenhet och elevernas delaktighet.

Sammantaget visar det som nu sagts att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka unga kvinnor i skolan.

Däremot är inte självförsvarsträning främst en uppgift för skolan.

Skolans styrka är att kunna bidra till att ett ökat självförtroende hos både flickor och pojkar samt att stödja kunskap och insikt om köns- maktordningens konsekvenser hos både elever och vuxna i skolan.

Anf. 71 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Tre av fyra tjejer i 15–16-årsåldern är rädda när de går hem själva på kvällarna. Tre av fyra tjejer är rädda, och deras liv begränsas ständigt. De tvingas ta omvägar, undvika parker och vågar inte vara ensamma utomhus på natten. Många väljer att stanna hemma på kvällen om de inte vet att de hela tiden kan ha sällskap med någon kompis.

Kvinnor och tjejer utsätts systematiskt för olika former av orättvisor och trakasserier. Det kan innebära alltifrån att de får mindre uppmärksamhet i klassrummet eller lägre lön än manliga kolleger. Bland de grövsta uttrycken för mäns makt över kvinnor finns misshandel och våldtäkt.

Sexualiserat våld handlar om att hela tiden påminna om vilket kön som besitter makten i hemmet, i skolan, på arbetsplatsen eller i förhållandet. Tjejer ska inte behöva känna sig rädda eller svaga. För att det ska bli så måste maktförhållandet mellan könen ändras och tjejers ställning drastiskt uppvärderas.

Ett sätt att bryta den könsmaktordning som ministern talar om är att lära sig feministiskt självförsvar. I det finns ingen motsättning till att också tala med killar om dessa frågor. Allt ministern nämner om jämställdhetsmål, lagförslag, utbildning, genuspedagoger och projekt är bra för att medvetandegöra och synliggöra att det råder en könsmaktordning.

Men vad gör vi direkt för de tjejer som är rädda när de är ute och de tjejer som begränsar sina liv för att slippa rädslan? Jag blir lite förvånad när ministern säger att självförsvarsträning inte är en uppgift för skolan. Regeringen avsatte år 2002 efter Vänsterpartiets krav 5 miljoner för att bland annat ge tjejer möjligheter att få lära sig feministiskt självförsvar just på skoltid.

Jag känner nog att jag måste berätta för ministern vad feministiskt självförsvar innebär. Feministiskt självförsvar går ut på att lära sig att sätta värde på sig själv. Man jobbar framför allt med övningar som kan öka självförtroendet. Man påpekar också att det aldrig någonsin är en tjejs eget fel om hon blir utsatt för trakasserier eller övergrepp oavsett hur hon beter sig.

Genom diskussioner och övningar försöker man träna bort tjejers in- vanda sätt att vara till lags, väja undan och göra sig mindre än de är. Bara

genom att sträcka på sig och uttrycka självrespekt genom sin röst och sitt kroppsspråk kan man undvika att utsättas för kränkningar.

En del av det feministiska självförsvaret går ut på att lära sig hur man med sin kropp kan klara sig ur en övergreppssituation. Många tjejer vet inte hur starka de egentligen är eller hur de ska agera vid ett våldtäktsförsök. Tjejer har rätt att försvara sig mentalt, verbalt och fysiskt. De ska också ha rätt att få lära sig hur man gör det. Feministiskt självförsvar är ett sätt att säga: Jag tänker inte låta mig begränsas. Jag vet att jag är värd att försvara, och jag vet att jag kan.

Här uppe på åhörarläktaren sitter min syster som också är en av de 130 instruktörerna som finns i feministiskt självförsvar. Hon möter ett flertal tjejer runtom i landet som hon ser växa och stärkas av det feministiska självförsvaret. Jag kan på de sekunder jag har kvar av min talartid tala om några av de utvärderingar som hon har fått.

En tjej säger: Jag har också tänkt väldigt mycket på det här med kroppsspråk och vad man utstrålar. Jag har också talat mycket om det med mina kompisar. Nu går vi alla runt och tar plats. En annan tjej säger: Man har blivit mer medveten och tänker på att man inte ska bli behandlad hur som helst.

Om det inte är en uppgift för skolan, vems uppgift är det då?

Anf. 72 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Det är inte acceptabelt att flickor och kvinnor utsätts för våld, kränkande behandling eller att de känner sig rädda i vardagen. Alla, både kvinnor och män, ska kunna känna sig trygga i samhället. Det är ett gemensamt ansvar vi har i vårt samhälle. Där utgör skolan *en* del.

Skolan ska i arbetet göra det som skolan är bäst på. Skolan ska lära ut hur könsmaktordningen fungerar och problematisera kring denna, vilket framgår av skolans kunskapsuppdrag. Skolan ska själv behandla eleverna på ett korrekt sätt, vilket också framgår av värdegrunden för skolan. Skolan ska också ge medarbetare i skolan hjälp och stöd i arbetet med jämställdhet.

Detta är och har varit en prioriterad fråga för regeringen. Men det är viktigt att framhålla att även om skolan kan ta och ska ta en del av ansvaret för de samhällsproblem vi ser kan och ska inte skolan ta hela ansvaret för alla de samhällsproblemen.

Fru talman! Det låter naturligtvis väldigt enkelt att säga: Det här skulle skolan kunna göra. Enbart de senaste fyra veckorna har jag fått konkreta förslag till nya ämnen som skolan skulle kunna åta sig som alla var och en för sig är oerhört viktiga. Det kan handla om till exempel hälsokunskap, mediekunskap, om hur framför allt kvinnor framställs i medier och den alltmer ökande sexifieringen i medierna.

Jag menar att skolan självfallet ska ta ett ansvar. Mycket av det som interpellanten pratar om när det gäller just självförtroende och om att vara mer självmedveten redan i dag ingår i skolans värdegrundsarbete. Det är en viktig del av det arbetet.

Jag vill vara tydlig, och jag menar att det är viktigt att vi också har en skola som inte är överbelamrad med uppgifter. I den prioritering som vi gör med den begränsade tid som vi har är det viktigt att framhålla att skolans två främsta uppgifter – kärnuppgifterna, det vill säga kunskapsuppdraget och demokratiuppdraget med värdegrundsarbetet – är det som

vi ska prioritera. Det är mot den bakgrunden som jag menar att detta inte främst och endast är en uppgift för skolan.

Anf. 73 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Skolan ska lära ut, diskutera, vara en förebild och så vidare. Jag håller med ministern om detta. Men vi avsatte ändå pengar för att man skulle kunna ha feministiskt självförsvar i skolan. Vad är det som har kommit fram som ministern anser vara dåligt med det? Vad är det som gör att man inte tycker att det här är någonting som är värt att satsa på även i framtiden?

Jag tror att det måste till någonting konkret för de här tjejerna. Det är tjejer som är i 15–16-årsåldern. Det är tjejer i skolåldern. De är i en ålder då vi båda vet att många tjejer lämnar idrottsföreningar till exempel. Det är också därför jag ställde frågan. Om inte detta är en uppgift för skolan – vem ska då ta sig an den?

Många tjejer flyr idrottslivet, och jag anser att det också finns en del där. Men det handlar inte bara om självförsvarsträningen, och det var det som jag försökte lyfta fram här. Det handlar om många fler bitar. Ofta när det gäller feministiskt självförsvar finns det en uppfattning om att man bara tränar slag eller står och skriker nej. Det här handlar om att man bygger upp tjejernas självförtroende. Många tjejer vet inte att de har rätt att försvara sin kropp och att de har rätt att bli väl behandlade. De har ingen anledning att ta skit från någon annan. Många tjejer vet inte det, och därför måste det här lyftas fram. Då handlar det om mer än att bara prata om saker och ting. Det handlar om att kunna agera så att man stärker tjejerna.

Som jag sade sitter min syster häruppe. I Gävleborg jobbar man på det sättet att man har olika kurser som man driver. Man har exempelvis nio kurser per gång. Det hon vittnar om är att de här tjejerna säger: Å, vad jag längtar till måndag! De kan få känna sig starka. De känner: Wow – jag växer! Det är någonting som jag anser är en uppgift för skolan.

Läraryrket har en genuspraktika där man ser positivt på erfarenheterna. Man jobbar separat med flick- och pojkgropper. Jag förstod inte riktigt ministerns svar i början. Han pratar om att de projekt där killar och tjejer har varit inblandade har varit positiva. Jag menar att det är självklart att man ska rikta sig till bägge grupperna, men på olika sätt. Tjejer och killar har olika förutsättningar och olika möjligheter. Man har också olika förväntningar på sig. Man måste ta till vara det här i sitt arbetssätt när man jobbar så att det inte blir något slags könslost arbetssätt.

Jag vill fortfarande ha svar från ministern. Om det här inte är ett ansvarsområde för skolan – vem ska ha det ansvaret?

Anf. 74 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Jag tror att vi pratar lite grann förbi varandra. En hel del av det som interpellanten tar upp är ju i dag en uppgift för skolan. Det tillhör skolans kärnuppgifter, nämligen att ge eleverna, oavsett kön, ett gott självförtroende och en frimodighet att både kunna vara självständiga och att göra egna val i framtiden baserade på deras egna livsdrömmar. Det är en viktig del av skolans uppdrag.

Interpellanten frågar varför inte skolan tar ansvar. Får jag då vara så fräck och fråga interpellanten: Vad exakt är det som interpellanten för-

väntar sig att vi nationellt ska bestämma? Precis som hon har sagt tidigare så pågår den här typen av verksamhet på en hel del av våra skolor i dag. Det är ett val man gör lokalt. Menar interpellanten att vi i form av skollag eller läroplan ska stipulera att detta ska vara ytterligare ett ämne i skolan?

Det är inte någonting som jag är särskilt positiv till. Det finns stora krav på vad skolan ska åstadkomma redan i dag. Om man räknar ihop de mål som finns och som vi har satt upp i kursplaner, läroplaner och även i olika lokala skolplaner och skollag så kommer vi upp i ungefär 1 000 mål för den svenska skolan. Jag menar att om det är någonting som vi ska göra så är det snarare att förtydliga och se till att vi får färre mål för den svenska skolan. Vi ska inte tillföra ytterligare obligatoriska ämnen.

Det är mot den bakgrunden som jag inte är beredd att säga att även detta är en uppgift för den svenska skolan. Den del som handlar om självförtroendet och självbilden har redan skolan, och det ska den fortsätta ha.

Anf. 75 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Jag sade i mitt svar att jag tycker att alla de här andra åtgärderna som görs är bra. Men jag menar att det också behövs någonting mer.

Min fråga gällde hur man möjliggör för de tjejer som faktiskt önskar det här. Det var inget tvingande i det. Jag vet att många tjejer önskar feministiskt självförsvar i skolan. Vi vet också att man inte har den möjligheten på alla ställen. Det var också därför som vi tillsammans med regeringen avsatte de här pengarna. Så skulle vi kunna möjliggöra för unga tjejer ute i skolorna att bland annat få feministiskt självförsvar.

Det verkar som om ministern vill ta tillbaka det här och att man inte vill möjliggöra det. Jag tycker att det vore tråkigt om så är fallet, men jag kan inte tolka det som någonting annat när han säger att det finns saker i vårt samhälle som man också skulle kunna lasta skolorna för men att man inte ska lasta på dem för mycket.

Jag anser att det här är en del av skolans arbete. Kort och gott så undrar jag om ministern tycker att det är negativt. Och i så fall: Varför tycker han att det är negativt med feministiskt självförsvar? Vi behöver inte gå lagstiftningsvägen för det här.

Min fråga från början var: Hur kan vi möjliggöra för de tjejer som önskar feministiskt självförsvar i skolan att också få det? Finns det inte ett ansvar härifrån för att möjliggöra det?

Anf. 76 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Återigen pratar vi i viss mån förbi varandra. Jag tror inte att vi i sak är oense om vad vi skulle önska och vilka åtgärder som vi både vidtar och tillsammans antagligen också kommer att vidta i framtiden.

Dock har jag som en principiell inställning när det gäller just de pålagor som vi ska ha på den svenska skolan att jag tror att det är viktigt att vi innan vi börjar tillföra ytterligare uppgifter också gör en ordentlig inventering. Vad är det vi kräver av skolan i dag? När vi gör det så ser vi att mycket av det som interpellanten efterfrågar finns som en uppgift för

skolan, och inte bara som en perifer uppgift utan som en av de kärnuppgifter som skolan har.

Utifrån den utvärdering som Göteborgs universitet har gjort av det projekt som vi gemensamt har genomfört ser vi att man har lyckats bäst framför allt där man har vänt sig till både tjejer och killar. Jag tror också att det är den vägen som vi ska fortsätta att arbeta.

När vi talar om feministiskt självförsvar förstår jag naturligtvis att vi inte talar endast om någon kampsport utan om hela bilden. Men det är framför allt kampsporten som jag vänder mig mot. Det andra har vi redan som en kärnuppgift för skolan, och det kommer vi också att ha i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM63 EU:s sjunde ramprogram för forskning, teknisk utveckling och demonstration *KOM(2005)119* till utbildningsutskottet

15 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU14
Lagutskottets betänkande 2004/05:LU27
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU16
Trafikutskottets betänkande 2004/05:TU14
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU23
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU11
Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU26
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU16

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Socialförsäkringsutskottets betänkande
2004/05:SfU15 Ett reformerat underhållsstöd

Finansutskottets betänkanden
2004/05:FiU26 Försäkringsförmedling
2004/05:FiU32 Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten

Justitieutskottets betänkande
2004/05:JuU30 Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden

Socialutskottets betänkanden
2004/05:SoU19 Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m.
2004/05:SoU20 Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner
m.m. för neurosedynskadade
2004/05:SoU21 Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m.

Prot. 2004/05:125
24 maj

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2004/05:AU9 Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer

Bostadsutskottets betänkande
2004/05:BoU10 Bostadsförsörjningsfrågor

17 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 20 maj

2004/05:619 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Rånbrott
2004/05:620 av *Torsten Lindström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Polis och tull i Västmanlands län
2004/05:621 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
Lärarnas status
2004/05:622 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
VFU-lärares villkor

den 23 maj

2004/05:623 av *Mia Franzén* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Sekretesslagstiftning och forskning
2004/05:624 av *Mia Franzén* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Skolhälsovård och psykiatrisk hjälp för unga
2004/05:625 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund
Jämställdhet inom Försvarsmakten
2004/05:626 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Handlingsplanen mot narkotika
2004/05:627 av *Ewa Thalén Finné* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Konkurrens av byggmaterial
2004/05:628 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsrådet Jens Orback
Kamp mot totalitära tendenser
2004/05:629 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Äldre i arbetslivet
2004/05:630 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Demokratimålet i svensk biståndspolitik

2004/05:631 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Socialtjänstens arbete med barn
2004/05:632 av *Inger René* (m) till finansminister Pär Nuder
Fastighetsskatten
2004/05:633 av *Inger René* (m) till näringsminister Thomas  stros
Förutsättningar för kvinnors företagande
2004/05:634 av *Cecilia Magnusson* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Användandet av försvarets helikoptrar
2004/05:635 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ytterligare polish gskolor i Sverige
2004/05:636 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Effektiva Amsutbildningar
2004/05:637 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Specialdestinerade resurser till skolan
2004/05:638 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Polishögskolan i Borås
2004/05:639 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökande och arbete
2004/05:640 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Unga som offer för brott
2004/05:641 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
 tg rder mot ungdomsbrottslingar
2004/05:642 av *Liselott Hagberg* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Läroplanens mål om nationella minoriteter
2004/05:643 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Förutsättningarna för försvarsbeslutet
2004/05:644 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Försvarets beställningar
2004/05:645 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Huvudstaleden
2004/05:646 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
EU-regler vid utbyggnad av kommunala stadsnät
2004/05:647 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Infrastrukturs tsningar f r nordöstra Stockholmsregionen
2004/05:648 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Jens Orback
Regeringens stöd till Roks
2004/05:649 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Jens Orback
K nskvotering till bolagsstyrelser
2004/05:650 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Brottslighet riktad mot företag
2004/05:651 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens etiska råd
2004/05:652 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsoffers rättigheter
2004/05:653 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Arbete åt ungdomar

2004/05:654 av *Torsten Lindström* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Basindustrins energivillkor i Västmanlands län
2004/05:655 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Transsexuellas situation
2004/05:656 av *Martin Andreasson* (fp) till försvarsminister Leni Björk-
lund
Diskriminering inom Försvarsmakten
2004/05:657 av *Kerstin Lundgren* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Diskriminering i arbetslivet på grund av ålder
2004/05:658 av *Axel Darvik* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif
Pagrotsky
Europeiskt forskningsuniversitet
2004/05:659 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsminister Göran Persson
Kunskap om EU:s utveckling
2004/05:660 av *Carl B Hamilton* (fp) till statsminister Göran Persson
Den gömda arbetslösheten
2004/05:661 av *Tobias Krantz* (fp) till statsminister Göran Persson
Värnandet av den svenska tryck- och yttrandefriheten
2004/05:662 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Lena Som-
mestad
Likhet inför lagen vid miljöbrott
2004/05:663 av *Gabriel Romanus* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Starka forskningsmiljöer
2004/05:664 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Kapitalavkastningen av bostäder
2004/05:665 av *Alice Åström* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Somaliska flyktingar och situationen i Somalia
2004/05:666 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökande romer från Serbien
2004/05:667 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
EU och kärnkraft
2004/05:668 av *Maria Wetterstrand* (mp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Effekthöjningar för kärnkraft
2004/05:669 av *Lars Ångström* (mp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Nya byggregler och växthuseffekten
2004/05:670 av *Bo Könberg* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Sjukskrivningar och förtidspensioneringar
2004/05:671 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Utgjämning för LSS-verksamheten
2004/05:672 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Fallet Maarouf
2004/05:673 av *Lotta Hedström* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Mordechai Vanunu
2004/05:674 av *Staffan Danielsson* (c) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Djurskyddslagen

2004/05:675 av *Krister Hammarbergh* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Småviltsjakt i fjällvärlden

2004/05:676 av *Krister Hammarbergh* (m) till finansminister Pär Nuder
Beskattning av pensioner

2004/05:677 av *Krister Hammarbergh* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

EMV-varor inom dagligvaruhandeln

2004/05:678 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Jens Orback

Kvinnoforum

2004/05:679 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Jens Orback

Fallet Maarouf

2004/05:680 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Fallet Maarouf

2004/05:681 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Männen och kvinnomisshandeln

2004/05:682 av *Birgitta Sellén* (c) till vice statsminister Bosse Ringholm
Svenska spelmonopolets framtid

den 24 maj

2004/05:683 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Kompetensen inom polisen

2004/05:684 av *Ana Maria Narti* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Nya anställningar

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 31 maj.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 maj

2004/05:1677 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Tillsynen för vägtransporter av farligt gods

2004/05:1678 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Överfallsvåldtäkter

2004/05:1679 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Politiska trakasserier av invandrare

2004/05:1680 av *Hans Backman* (fp) till finansminister Pär Nuder
Sänkning av arbetsgivaravgiften

2004/05:1681 av *Cecilia Magnusson* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Regler för uppehållstillstånd för *trafficking*-offer

2004/05:1682 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Särbehandling av Kina

Särbehandling av Kina

2004/05:1683 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Åtal mot svenska medborgare i Turkiet

2004/05:1684 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Regeringens syn på mänskliga rättigheter i Kina

2004/05:1685 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
FN och WFP

2004/05:1686 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Jens Orback
Kvinnors ekonomiska möjligheter

2004/05:1687 av *Bo Könberg* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Elektroniskt informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan

2004/05:1688 av *Anne Ludvigsson* (s) till vice statsminister Bosse Ringholm
Förbud mot vissa kampsporter

2004/05:1689 av *Nina Lundström* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm
Kampsporter och proffsboxning

2004/05:1690 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Rapporteringsskyldighet för fjällflyget

2004/05:1691 av *Claes Västerteg* (c) till statsrådet Lena Sommestad
Miljömärkning av läkemedel

2004/05:1692 av *Mia Franzén* (fp) till socialminister Berit Andnor
Trygghetsförsäkringar för småföretagare

2004/05:1693 av *Karin Pilsäter* (fp) till socialminister Berit Andnor
Obligatorisk mammaledighet

2004/05:1694 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Benskörhet

2004/05:1695 av *Mia Franzén* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utförning av äldreomsorgen

2004/05:1696 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Fågelinfluensan

2004/05:1697 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Bidrag till politiska ungdomsförbund

2004/05:1698 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Utbildning till skogsmaskinförare

den 24 maj

2004/05:1699 av *Mia Franzén* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Skadeståndsansvar vid tryckfrihetsbrott

2004/05:1700 av *Cecilia Wikström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Antisemitisk hetspropaganda

2004/05:1701 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Rökning

Prot. 2004/05:125
24 maj

2004/05:1702 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnad av Tvärleden

2004/05:1703 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Hot och våld inom kollektivtrafiken

2004/05:1704 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Villkoren för demokratiarbete i Vitryssland

2004/05:1705 av *Tommy Ternemar* (s) till finansminister Pär Nuder
Dubbelbeskattning på bostadsrättsföreningar

2004/05:1706 av andre vice talman *Kerstin Heinemann* (fp) till statsrådet
Ylva Johansson

Adhd-utredningar

2004/05:1707 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Inspelning av indisk film i Sverige

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 31 maj.

19 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 24 maj

2004/05:1630 av *Anita Brodén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Skatteregler för förnybara drivmedel

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 31 maj.

20 § Kammaren åtskildes kl. 19.11.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 15.58 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Svar på interpellation 2004/05:573 om inskränkningar av yttrandefriheten	2
Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	2
Anf. 2 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	3
Anf. 3 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	3
Anf. 4 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	4
Anf. 5 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	5
Anf. 6 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	6
Anf. 7 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	6
5 § Svar på interpellation 2004/05:529 om Giwa	7
Anf. 8 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	7
Anf. 9 SVERKER THORÉN (fp).....	8
Anf. 10 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	9
Anf. 11 SVERKER THORÉN (fp).....	10
Anf. 12 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	10
Anf. 13 SVERKER THORÉN (fp).....	11
Anf. 14 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	11
6 § Svar på interpellation 2004/05:565 om strandskyddsbestämmelserna i Halland	11
Anf. 15 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	11
Anf. 16 JAN ANDERSSON (c)	12
Anf. 17 LARS TYSKLIND (fp).....	13
Anf. 18 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	14
Anf. 19 JAN ANDERSSON (c)	15
Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp).....	16
Anf. 21 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	16
Anf. 22 JAN ANDERSSON (c)	17
Anf. 23 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	18
7 § Svar på interpellation 2004/05:585 om Sveriges klimatpolitik	18
Anf. 24 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	18
Anf. 25 MARIE WAHLGREN (fp)	19
Anf. 26 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	21
Anf. 27 MARIE WAHLGREN (fp)	22
Anf. 28 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	23
Anf. 29 MARIE WAHLGREN (fp)	24
Anf. 30 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	25

8 § Svar på interpellation 2004/05:438 om fastighetstaxeringen	25
Anf. 31 Finansminister PÅR NUDER (s)	25
Anf. 32 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	26
Anf. 33 LENNART HEDQUIST (m)	27
Anf. 34 Finansminister PÅR NUDER (s)	28
Anf. 35 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	29
Anf. 36 LENNART HEDQUIST (m)	30
Anf. 37 Finansminister PÅR NUDER (s)	31
Anf. 38 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	31
9 § Svar på interpellation 2004/05:571 om lokala miljölösningar i produktionsprocessen	32
Anf. 39 Finansminister PÅR NUDER (s)	32
Anf. 40 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	33
Anf. 41 LENNART HEDQUIST (m)	33
Anf. 42 Finansminister PÅR NUDER (s)	33
Anf. 43 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	34
10 § Svar på interpellation 2004/05:555 om fastighetsbeskattningen	34
Anf. 44 Finansminister PÅR NUDER (s)	34
Anf. 45 LARS TYSKLIND (fp).....	35
Anf. 46 LENNART HEDQUIST (m)	36
Anf. 47 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	37
Anf. 48 Finansminister PÅR NUDER (s)	38
Anf. 49 LARS TYSKLIND (fp).....	38
Anf. 50 LENNART HEDQUIST (m)	39
Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	39
Anf. 52 Finansminister PÅR NUDER (s)	40
Anf. 53 LARS TYSKLIND (fp).....	40
Ajournering.....	41
Återupptagna förhandlingar	41
11 § Svar på interpellation 2004/05:580 om kvinnors skyddsbehov	41
Anf. 54 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	41
Anf. 55 ULRIK LINDGREN (kd)	42
Anf. 56 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	43
Anf. 57 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	44
Anf. 58 ULRIK LINDGREN (kd)	45
Anf. 59 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	46
Anf. 60 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	47
Anf. 61 ULRIK LINDGREN (kd)	47
Anf. 62 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	48
12 § Svar på interpellation 2004/05:588 om fallet Maarouf.....	48
Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	48
Anf. 64 YVONNE RUWAIDA (mp).....	49
Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	50
Anf. 66 YVONNE RUWAIDA (mp).....	50
Anf. 67 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	51

Anf. 68 YVONNE RUWAIDA (mp)	52	Prot. 2004/05:125
Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	52	24 maj
13 § Svar på interpellation 2004/05:569 om feministiskt självförsvar i skolan	53	
Anf. 70 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	53	
Anf. 71 ROSSANA DINAMARCA (v)	54	
Anf. 72 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	55	
Anf. 73 ROSSANA DINAMARCA (v)	56	
Anf. 74 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	56	
Anf. 75 ROSSANA DINAMARCA (v)	57	
Anf. 76 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	57	
14 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	58	
15 § Förnyad bordläggning	58	
16 § Bordläggning	58	
17 § Anmälan om interpellationer	59	
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	62	
19 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	64	
20 § Kammaren åtskildes kl. 19.11	64	

